

Redaksjon:

ODDVAR LARSEN — NILS JOHAN RUD
ARNE DURBAN

AV INNHOLDET:

SOLKONGEN I VERSAILLES

av Bjørn Rongen.

«BOKEN OM MIN VENN»

av Georg Brochmann.

JÆGERMARSJEN

av Agnar Mykle.

STEV

av Hermann Aune.

VÅREN RØRER VED OSS

av Ben Horne.

DON QUIJOTE

av André Bjerke.

BOKEN DE DEBUTERTE MED (3)

Kristian Elster d. y.:

«Fortællinger».

av Odd-Stein Anderssen.

SPORSNØ — UTEN SPOR

av Georg Svendsen.

NÅR FÅR OSLO SITT SPORTSPALASS

av Montanus.

FORSIDEN:

Bjarne Restan.

ORDET:

Du ferer vidt, og du verdtrøyyt

og Foten skjer.

Du grøst, so Puta ofte bløyyt af Taarer er.

Med dette Salt du vaskas ut, til desu du fær i deg den sleipe hvasse Lut, som Livet tvær.

A. O. Vinje.

I grunnen har jeg aldri tenkt noe større på Ludvig den 14. av Frankrike. I historien leste jeg at han var enevoldskonge og en ødeland, at han bygde verdens dyreste slott i en småby utenfor Paris, der herjet han med kvinner og levde høyt mens riket ble fattigere og fattigere, at han var dum og lite belest, tilsvarende forfengelig og forstod aldri spøk. Han hadde sin makt direkte fra Gud og sa at «Staten, det er meg!», og i det hele tatt var det ikke noe menneskelig ved ham.

Historiens kvern maler langsomt. Det syttende århundre var rikt på biografier, brevsamlere, diktere, vår mening om tiden endres stadig. Jeg fant noen friske opplysninger om Ludvig og hans hoff som gav meg et glimt av et menneske bak solkongen, et menneske som historien ellers ikke gir andre enn de fagfolk som kjenner samtiden og kan stille dagens hendelser i de rette omgivelser. Lud-

Bjørn Rongen:

SOLKONGEN I VERSAILLES

vig endret skikkelse til det bedre på bekostning av tiden og hans medspillere. Det var meget menneskelig ved denne Guds utsending.

Han ble født på grunn av et uvær. Foreldrene var ikke særlig gode venner, Ludvig den 13. brydde seg ikke stort om dronningen, og de gikk hver sine egne vegar. Så en gang han var på reise vinterstider 1637, traff han ut for storm og måtte søke husly. Tilfeldigvis var det i nærheten av dronningens slott, han tok inn hos sin kone, og dette resulterte i at Ludvig ble født den 5. september 1638 etter at foreldrene hadde vært gift i 22 år. De kalte ham deretter: Louis Dieudonne, den som Gud har gitt. Han fikk en bror to år etter, Filip, hertug av Orleans. Kort etter døde så statsrådsjefen Richelieu, og Ludvig den 13. fulgte ham snart i graven, og «den som Gud hadde gitt», ble konge, fem år gammel. Mazarin overtok statsrådsret for mor hans, dronning Anna av Østerrike, og det var ikke noe dårlig valg av henne. (Hun var spansk prinsesse, men ble kalt Anna av Østerrike, for slekta var derfra, liksom svenskekongene tilhører Bernadotte osv.) Valget av Mazarin var lurt både for at han var en meget dyktig politiker, men også for at han sikkert vilde bli en farlig motstander, oppdratt som han var av Richelieu, som en gang hadde knepet Anna i noe vi i dag med et mildt uttrykk vilde kalt landsforræderi. Mazarin snakket dertil spansk og var kardi-

Medalje over «Spkongen».

Ludvig XIV
Etter maleri av Rigauwd, Louvre.

«Den store Condé» blir mottatt av Ludvig XIV med store æresbevisninger i Versailles 1674. Etter maleri av Jerome.

Anna av Østerrike, dronning av Frankrike. Etter maleri i Uffizierne, Firenze.

nal, begge deler tiltalte Anna som var god katolikk og hele sitt liv interesserte seg mer for kirker enn for sine egne sønner og ikke kunde fordra å snakke fransk. Det het seg også at Mazarin kurret en smule kjærlighet på sitt spanske til dronningen, det er jo så. Han reddet kongedømmet under de påfølgende borgerkriger, og fra Ludvig var 14 år og overtok makten selv, var Mazarin hans lærer og foresatte gjennom ti år. Han lærte ham alt en monark bør kjenne til, så en engelskmann siden gav Ludvig attesten: Han er konge tvers gjennom! (In every inch a king). Det var mye sagt av en engelskmann, den gang.

Ellers var det ikke stor stas med Ludvig i hans barndom. Han og broren hadde et eneste værelse på slottet, gjorde de ugagn, var det juling av ridepisen, skittent og kaldt var det i Paris. Nei, Ludvig likte seg ikke der, men hver gang han fikk dra på landet med hoffet, var det stas, der leikte han med dyra, fløy på skauen, fikk bade og more seg fritt. Badingen var sikkert særlig moro, de var ikke særlig renselig av seg i det store århundre, og på landet gikk hele hoffet i bad i lange serker til stor moro for guttene. Hans eneste gode venn i gutteåra var tjeneren La Porte som fortalte eventyr og historie om kveldene, den samme La Porte likte ikke kardinaler hva enten de het Richelieu eller Mazarin, og hans mening fikk også Ludvig. Det var friskt å være i opposisjon. Av læreren lærte han språk, fransk, italiensk og spansk samt bibelhistorie! På hoffets reiser rundt i riket lærte han geografi, han dro rundt med hæren og hadde sett det meste av Frankrike før han ble konge, det var en viktig ting. Seinere lærte Mazarin ham det politiske Europa å kjenne, og kardinalen måtte selv innrømme at Ludvig var en klok og lærenem elev. Ludvig bevarte respekten for kardinalen så lenge denne levde, han gikk selv til ham hvis det var

noe, og Mazarin holdt kongen alltid for «gutten», selv da han var myndig hersker av riket. Men på den annen siden, La Portes oppdragelse fornektet seg ikke: En dag Ludvig gikk gjennom et værelse der det hang et bilde av Richelieu, bad gutten om pil og bue, han vilde skyte til måls på den store kardinal! Denne motvilje varte hele livet, engang i statsråd da Colbert skulde snakke i en viktig sak, sa Ludvig den 14. til ham: «Hør,

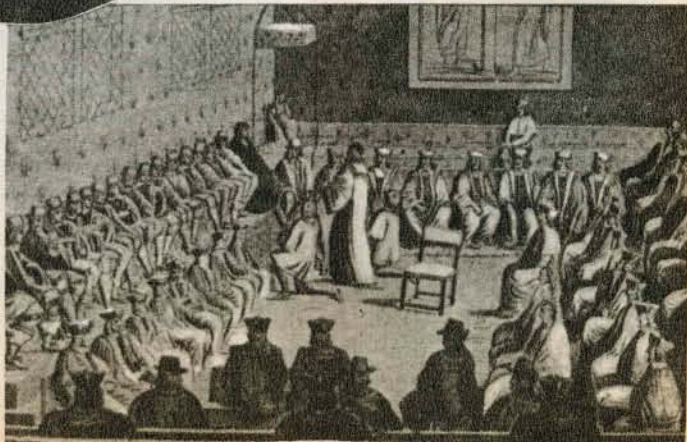
no må Colbert si oss rett ut hva han mener! Begynn slik, Colbert: — Deres majestet, den store kardinal Richelieu . . . ja, så kan De selv fortsette, Colbert!»

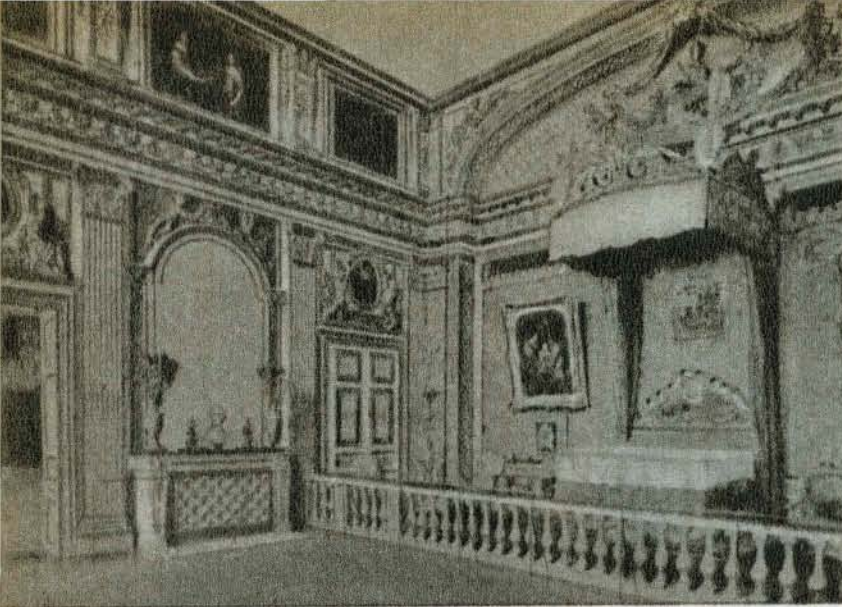
Det syttende hundreår, Louis XIV, hopper glatt over alle slike småting. Det syttende århundre bærer bud om helt andre ting, om storslått byggekunst, diktekunst, maleri, skulptur, og erotikk. Vi ser de mondene vognene som aldeles ikke var noe gode å kjøre i, vi ser de veldige saler i fest, flagrende

Til venstre: Jean Baptiste Colbert. Stikk av Nauteuil.

Ludvig XIV presiderer første gang i Parlamentet 1643. Her ble Anna av Østerrike utnevnt til regent. Samtidig stikk.

Ludvig XIV's soveværelse i slottet i Versailles. Etter fotografi.

silke og kvinner, kvinner. Ludvig var i grunnen moralsk fra barn av, han ble moralsk hele sitt liv, og han vilde aldeles ikke bli den kvinnebedærer på tronen som ettertiden vil ha ham til. Var han det da?

Selvsagt var han ikke noen uskyldighet, det er heller neppe noen kongelig dyd, hverken før eller siden. Det er det mest menneskelige ved historiens store navn, det gjør dem enklere og tilgir mangt et mistak, at de elsker kvinnen. Ludvig elsket mange kvinner, men han hadde vel kvinnekjærlighet i blodet. Olav den Hellige hos oss var også kvinnekjær, det er en side historien ikke har husket på, det står ikke et ord om det i vår skolelærdom. Og når det gjelder Henrik den 4., Ludvigs bestefar, er det ingen som tar særlig anstøt, enda hans eventyr var mye verre enn sønnesønnens, ingen av hans samtidige torde si noe om det. Men Ludvig ble bebreidet åpent fra prekestolen, ja det hendte presten pekte på hans elskerinner når de var til stede i kirken! Hans første kjærlighet var en ung og ubetydelig pike, Mazarins søsterdatter, som var kommet til Paris fra Italia. Hun var ikke noe for øyet, og mens hennes søstre ble godt gift på grunn av onkelens store makt, gikk Marie heime og tuslet. Der traff Ludvig henne, og han tok sjenernt til å prate med gjenta. De ble etter hvert gode venner, hun var intelligent og hadde sett mangt og mye på reisene gjennom Frankrike og Italia, fortalte levende og morsomt. Det vart en brusende ungdomskjærlighet av det, men så måtte jo onkel kardinal

gripe inn til slutt, slikt gikk ikke an for den vordende kongen! Dronning Kristina av Sverige var da i Paris, og henne beundret Ludvig for hennes store kunnskaper. Hun sa til ham at han skulde bare gifte seg med den han elsket, og det var på den tiden han hadde det som varmest med Marie, men onkel Mazarin var likevel sluere, han fikk kongen til å tvile på Maries kjærlighet, og hun holdt på å bli gift med en adelsmann. Da Ludvig hørte det, kjente han det som rene forræderiet. Snart etter var imidlertid både Marie og han selv gift, han med Maria Theresia av Spania, på vanlig kongelig mænér. Det ble fred mellom rikene, og pakten måtte besegles med et slikt offer, Filip av Spania gav den unge kongen av Frankrike datteren til dronning, og de holdt bryllup med stor stas på den fransk-spanske grense.

Knappt et år etter denne viktige politiske hendelsen døde Mazarin, og alt kunde gått i oppløsning i Frankrike. Men no var Ludvig stillingen voksen, han slo i bordet og sa han vilde selv være førsteminister. Og lik som Mazarin hadde bygd og elsket prakt rundt seg, måtte naturligvis Ludvig overgå ham i så måte. Han bygde, han kriget, han regjerte hele sitt lange liv Frankrike som konge og førsteminister og tok aldri noe for å gi en medarbeider avskjed hvis det var noe mudder. Den første han kastet, var finansministeren, den mektige Fouquet. Han bygde seg et urimelig flott slott utenfor Paris, og da Ludvig skjønnte hvor pengene kom fra, tok han elendommen fra ham og lot ham fengsle, det var ikke mer med det. Men Ludvig fikk samtidig tak i en flink hagearkitekt som kom til å bygge den berømte parken i Versailles seinere.

Madame De Montespan.
Etter maleri av Mignard.

Ludvig likte seg aldri i Paris, han var en friluftsmann og den første som fikk

Ludvig XIV mottar Prins August av Sachsen i Fontainebleau 1714. Etter maleri av L. de Silvestre i Versailles.

franskmannen til å elske landet sitt. Han likte å streife rundt i skog og mark og vilde gjerne kjenne sine undersåtter fra dagliglivets side. Han laget derfor en romslig timetabell, så han ikke skulde være bundet om dagene.

Om morgenen måtte han først til messe, det var fast. Så kom statsrådet som han hele sitt liv igjennom styrte selv, hver eneste formiddag snakket han med ministrene, fikk innberetninger og gav ordre om statens affærer. Så var det mat, og der la han godt inn. Hans svigerinne forteller således at han åt følgende i et mål: Fire tallerkener suppe, en hel fasan, en åkerhøne, et stort fat salat, to store biter skinke, kjøtt med saus og løk, Det skulde sitte under en stund med et slikt mål! Og det var selv sagt småting mot det som gikk til når det var fest, pariserne skulde jo være flinke til å feste, men når kongen holdt kalas, ble de forarget, for det ble for dyrt. Den største festen han satte i scene, var da han feiret kronprinsens fødsel i 1662. Det var en rytterfest som foregikk i Tuilleriesne, hagen framfor Louvre. Han likte alltid å være med selv, denne gangen red han på sin ganger i gull og sølv og edelstensdrakt til millioner, hjelmen var ekte sølv, det var ikke måte på stas. Slik gjorde han Frankrike kjent utover i Europa, hans hoffprakt overstrålte alle. Selvsagt dro det hardt i statskassen, men de som bebreider Ludvig hans ødselhet, må også regne med at han på denne måten satte pengene i sirkulasjon. Kunsthåndverk og kunst i det hele vokste over alt kjent, hans byggherrer fikk frie hender, og de skapte Frankrikes glans som ingen revolusjon eller århundrer har klart å viske ut. I Versailles bygde han et av verdens underverker, og hvor han var i landet, med hæren eller på reise, holdt han seg underrettet om byggearbeidene. Han skulde overgå alle de andre, og dertil ha en ramme rundt seg og sitt hoff som skulde overstråle alt som var kjent i Europa. Han var heldig i krigene sine, selv om grensene nordover ikke ble utvidet, var det aldri noen nederlag som rystet grunnen under ham.

En av hans elskerinner het La Vallière. med henne hadde han flere barn. Det var ingen dans på roser å være kongens dame, en liten historie eller to: Hun skulde engang ha barn, og folk gikk ut og inn i alle værelsene på slottet, det var tillatt, og enke-Anna kom durende inn der mademoiselle lå syk. Hun klaget over vondt i brystet, men dronningen snakket pent til henne, og da hun gikk, sa hun til lægen: — Skynd Dem no, for når madame kommer igjen, må alt være overstått! Joda, de fikset det, barnet ble fort båret bort og rommet fylt med blomster, enda mademoiselle ikke kunde fordra blomsterduften.

Kardinal Mazarin.
Maleri av Philippe de Champaigne
i museet i Chantilly.

Ludvig XIV
Stikk av Nicolas de Poilly.

— En annen gang kom hun til kirke, og presten forsømte ikke høvet: — Se denne kvinne! ropte han fra prekestolen, og straks etter: — Se denne kvinne som lever av hor! Frøkenen gråt der hun satt, men det var ikke mer enn hun skulde. Det nyttet ikke om hun var kongens elskerinne, slikt opplevde de gang på gang.

Hans viktigste venninne var en som het madame de Montespan. Hun var et hespetre og en heks, men hun hadde en voldsom makt over Ludvig, som hun beholdt i mange år. Hun fikk ham til å tro alt mulig i blind kjærlighet, ja hun påstod hun hadde en stamtavle tilbake til Kristi fødsel, så i sammenlikning med henne var hun ingenting å snakke om hva blått blod angikk! Vi har en rekke brev fra

Liselotte av Pfalz, hun var gift med kongens bror, hun la aldri fingrene imellom når hun skrev heim om tilhøvene ved hoffet. Og madame de Montespan kalte hun rett ut en merr. Ved en annen leilighet skriver hun «et uappetittlig svin», hun vasket seg aldri og klinte bare over med ny sminke og ny parfyme ettersom lukten ble for fæl i hennes nærhet. I sannhet idylliske tilstander! I hele ti år hadde madame de Montespan fast stilling ved hoffet som Ludvigs fortrolige, og hun satte igjennom hva hun vilde med hoff-folket. I statssaker var hun lur nok å tie stille, for der skjønte hun Ludvig var bedre kjent enn hun. Hun fikk store pengemidler av ham, og han trodde hele tiden hun elsket ham oppriktig, han var ellers så opptatt av sine kriger og sine bygninger, at han aldri gav seg tid til å mistenke den han i øyeblikket hadde gitt sin kjærlighet, og de ikke kjedet ham. Mye av Versailles er bygd for henne. og han fant seg i det utrolige for å tekkes henne. På baksiden av slottet i Versailles var det en åpen terrasse mellom to fløyer, der bygde han speilsalen som siden er blitt verdenskjent og den dag i dag er den største salen i slottet.

Hun var den ukronete dronning og oppførte seg som om hun eide kongen og hoffet og hele landet, mens dronningens slep ved fine høve ble båret av en pasje, måtte Maréchale de Noailles bære slepet for madame de Montespan! Rommene hennes var alltid fylt av de største i landet, alle sloss om å gjøre henne sin oppvartning, som det heter. I soverommet til kongen stod der en stol ved fotenden av sengen som var reservert henne, alle andre måtte værsgod stå når de besøkte kongen i soverommet. (Han tok gjerne imot der.)

Tonen ved hoffet var stiv og høytidelig så lenge det var mottagelse, men når kongen og hans nærmeste trakk seg tilbake, hadde de mye moro, riktig hurramoro. Ludvig likte å erte folk, han fant på all slags gapstykker: Han fikk lysestumper innbakt i en kake han serverte en mademoiselle, hun svor og spyttet og bar seg, da frydet solkongen seg som en gutt. En annen gang la han fyrverkeri under stolen hennes og knallet av

(Fortsatt side 22).

AGNAR MYKLE:

Tegninger av Borghild Rud.

JÆGERMARSJEN

Aftengudstjenesten var slutt, og gamle Lundamo som no var på veg tilbake til hotellet, stoppet i en svingning av kirkevegen for å hvile sine tynne legger. Gjennom det fine, avpillede lauvverket på en sørgopil kunde han se fjorden, grønn med små hvite topper, og Lundamos blikk hvilte på den, en gammel manns brunlige, hinneovertruknete blikk.

Byen var forandret, men denne grønne, skumtoppete, tidløse fjorden var den samme som siste gang han var her for førti år siden, og dette virket behagelig på en som var konservativ av natur. Eller som hadde utviklet seg til å bli det. Siden den gang hadde han giftet seg, hadde tjent en formue og arvet en ekstra, hadde «lagt seg til» familie — hvorav no bare hans datter Karen levde sammen med ham — var blitt enkemann, og hadde pådratt seg gammelmannshoste. For et par år siden hadde han overdratt ledelsen av sitt store agenturfirma til sin nesteldste sønn, og tilbragte størsteparten av sin tid på «godset» utenfor Hamar sammen med Karen. Men hver høst ble Karen urolig, og regelmessig som svaler dro far og datter sør- over. Til Oslo, til Larvik, til Sandefjord (før krigen sogar en tripp til København), men i år var de av en eller annen mystisk grunn havnet i Trondheim.

Det gikk mot slutten av deres opphold, og novemberkulden hadde satt inn.

Lundamo strøk en tynn hånd nedover sitt furete ansikt, hvor de buskete øyebryn fremdeles var mørke, men fippskjegget for lengst hvitt. Skyggen fra den store katedral lå tung framover kirkegården, og den tynne, gamle mann i den tykke frakk og den høye pelslue forsøkte å blåse varm luft inn i sin forete skinnhanske.

Karen hadde holdt seg inne i dag på grunn av forkjølelse, og han hadde måttet gå alene i kirken. Blandet publikum, vilde han si. Et par plasser ved siden av seg hadde han sett banksjef Juhlin sitte, Juhlin som bodde på samme hotell, Juhlin som hadde løpt av gårde med minst to menns hustruer, og som no — ettersom de sa — levde sammen med en utenlandsk én. Hva i all verden vilde han i kirken? Og dette paret Einarson som hadde villa på Lade? Hva satt de og tisket sammen om på en av benkene på midtgangen? Hun brukte hans navn, visste han, men de hadde aldri vært gift, for Einarsons kone levde fremdeles og vilde ikke gå med på skilsmisse. Og denne entreprenørbaronen Paaske, med de utstående alkohol-øyne stivt festet på engelen i korhvelvingen. No ja.

Ikke uten et visst ubehag tenkte han på denne «fru» Einarson som også bodde på hotellet, og som hans datter Karen lot til å stå i en slags vennskapelig forbindelse med. Slike pseudo-fruer var farlige. Han måtte la Karen få et vink. Slike dubiose folk, tenkte han, hadde ikke noe med å besøke Guds hus. Likevel var det vanskelig å finne grunner til at de skulde holde seg helt borte, og når alt kom til alt, så var det jo bare et fåtall av dem

slags mennesker som gikk i kirken! En verdensmann med vidt syn på tingene kunde selvfølgelig — hvor strengt kirkelig han enn var innstilt — omgåes hva slags mennesker det skulde være, men det var dog straks en forskjell når de kom nær de kvinnelige medlemmer av ens familie, eller kolliderte med ens tros-artikler. Å klenge seg slik innpå som denne «fru» Einarson, viste bare at hun ikke hadde begrep om det sømmelige her i livet. Nei, sannelig måtte han snakke til Karen om dette.

Lundamo tuslet videre i tusmørket forbi gravsteiner og visne blomster, og pus-tet den kalde kirkegårds-luft forsiktig inn forat den ikke skulde få ham til å hoste. Han var kommet ut på gaten, da noen smågutter kom skrålen-de forbi. Og sangen de gnålte på,

var Jægermarsjen. «Og Anne-Marie, ser du guttene, du — — —.» Men de fleste nøyde seg med da-dam-ta-ta-dam-ta-ta-ta-dam-ta-ta-ta, og en slo seg på låret med et penal eller noe slikt for å markere takten. De gneldrende guttestemmer som var for lyse til at bassgangen i annet avsnitt av marsjen kunde bli noen suksess, skar seg veg gjennom Lundamos ømfintlige trommehinner og vekket ham opp fra kirkegårdsstemningen. Helt umusikalsk var Lundamo ikke. Han kunde skjelve mellom temmelig mange melodier og visste at denne hverken var «Ja, vi elsker», «Blant alle lande», «Polly-volly-doodle», «Marseillaisen», «Glade jul» eller «Enke-vals» (den siste var Karen så flink til å spille). Denne marsjen fikk ham til å føle seg så rar, gav ham en slags sår resonnans innvendig, akkurat som om den engang — i et tidligere liv — hadde vært hans hjertes bankende, hamrende rytme. En pussig følelse, virkelig en pussig følelse. Lundamo stod og blunket etter guttene, mens en frosttåre fra det dårlige høyre øyet gled nedover neseroten.

Så, plutselig, hadde han det. Han husket det. Og matt ved minnets voldsomhet, og rødmende over minnets karakter, gikk han inn kirkeporten igjen, bak kirken og ned noen stisvinger hvor han fant en steinbenk. Han åpnet sin bibel, la den på benken og satte seg forsiktig ned: han torde aldri sitte på bar stein. Han var glidd inn i en annen verden, avstengt fra ethvert nysgjerrig øye ved gravmonumentene, de høye trær og kveldsmørket som no begynte å si på. Og til tross for kulden omkring ham begynte kulden inne i ham — den var ikke langt fra et halvt hundre år gammel — å tpe.

Den gamle mann husket en vinterdag for over 40 år siden. En ganske bestemt dag som for en lang tid framover hadde satt dype merker i hans sinn. En ganske bestemt dag i hans grønne ungdom.

Denne bestemte dag hadde de stått på strøket utenfor konditor Erichsen, han og Agnete. Solen hadde skint hvitt og skarpt, også på et par slitte sømmer i hans frakk, som han forgjeves hadde forsøkt å pensle over med blekk. Han hadde ikke penger, og han kunde ikke invitere henne på en fløtemoff som var det beste hun visste.

Agnete, ja. Den gamle mann sukket og trakk sin forete frakk godt til over knærne. Pussig at man kan gå hen og forelske seg om høsten. Der hadde de sittet sammen hele middelskolen og langt inn i 3. gymnasium, ja nesten ved samme pult, og Agnete hadde bare vært en pike. En høyst alminnelig pike. Så alminnelig at man ikke merket hun var pike engang. Og det til tross for at det bare var en pike til i klassen.

Men en dag hadde en høstens solstråle forvillet seg inn gjennom klassevinduet og hadde falt på Agnetes kobberhår. Og fra da av var der intet klasseværelse mer, der var bare Agnete.

Han hadde elsket plutselig, som bare en atten-åring kan gjøre det. Grenseløst, uten klare elskovsforestillinger, bare med en sår, kvelende følelse som bølget som et opprørt hav inne i ham. I to måneder, mens han elsket på avstand og ikke torde nærme seg gjenstanden for noen pris på jorden, hørte og forstod han ikke et mukk av det som ble

servert fra kateteret. I to måneder var det ham ganske likegyldig hva madam Pedersen satte på bordet for ham heime på hybelen. Han hadde fått mørke, ja nesten mørkegrønne skygger under øynene, og husket han ikke feil, hadde han også funnet par grå hår.

Han ble uomgjengelig. Helst oppholdt han seg alene på hybelen. Der kunde han drømme nesten uforstyrret om Agnete. En stol ble til hennes smekre kropp som han tok tak omkring, ømt, og hevet opp til seg. En sofapute, en perlebrodert av oval fasjon, kunde illudere som Agnetes hode i den grad at han også hadde puten liggende på bordet ved siden av seg de få gangene han kunde få samlet seg til å lese leksur. Han gråt av røreelse en gang han kom til å stryke over madam Pedersens silkeportierer. Slik måtte det være å stryke Agnete over håret. Og speilet over vaskeservanten bar tusen avtrykk av hans egne lepper fra de ganger han hadde kysset sitt eget speilbilde i avsindig kjærlighet til Agnete.

Nå, omsider hadde han tatt mot til seg, visstnok en gang han fulgte henne heim fra skøytebanen. Og det kysset han hadde bedt til sin skaper om, hadde han fått. Gamle Lundamo lot øynene myse bortover i mørket for å se om han kunde oppdage den poppelen hvorunder han hadde kysset henne for første gang. Hans bleke lepper vred litt på seg, da han husket at første gang hadde han ikke truffet munnen, men nesen. Siden hadde han lært seg kunsten ganske fort.

Forholdet mellom dem var etter hvert blitt innerlig. Det vil si: fra hans side. Agnete var vakker og skjønn, og han elsket henne vilt og grenseløst. Men han visste aldri hvor han hadde henne, var aldri sikker på henne og kunde aldri få henne til å uttale de 3 små ord: jeg elsker deg. Han begynte å tvile på hennes kjærlighet, hvilket gjorde ham selv bare enda mer forelsket og sår og gal.

Hvorfor hadde hun alltid vært så kostbar? Hvorfor var hun alltid så redd for at folk skulde se dem sammen? Hvorfor var hun alltid stivere og mer «retirée» hver gang hennes fine venninner var i nærheten, enn når hun og han var alene sammen? Hvorfor hadde hun så ofte noe å utsette på klærne hans?

Forresten var hun dum, husket Lundamo. Alle de hundrer av tyske oversettelser han hadde hjulpet henne med! Og så hadde hun sørgerenner under neglene. Og så hadde hun en utålelig måte å spille liten og svak pike på, som hadde kostet ham oseaner av selvoppofrelse. Og dessuten hadde han en svak mistanke om at hun ikke vasket seg på kroppen til overmål. Små oppdagelsesreiser inne på hennes kropp, i et par av hennes sjeldne, svake øyeblikk, i all ærbarhet naturligvis, men ikke mindre berusende av den grunn, hadde gitt ham denne stygge mistanken.

Den gamle, distingverte eks-agent i den tykke frakk og den varme pelslue satt beskyttet på steinbenken, og husket at enkelte ganger i hans ungdom, i klare øyeblikk, hadde det svimlet for ham, da en av tilværelsens store absurditeter lå avdekket for ham: motsetningen mellom den vanvittige elskovslust og gjenstandens ubestridelige middelmådighet.

Lundamo skuttet seg. Hans gammelmannstann-

ker var flakket ut på viddene. — Han husket på nytt, som om noen hadde pumpet en ladning med friskt sodavann gjennom hans slappe blodårer. den bestemte vinterdagen for over 40 år siden da han og Agnete hadde stått på fortauet utenfor Erichsen. Han hadde hatt en svakt ulmende følelse i magen over det tåpelige i at en ung dame hver dag etter skoletid, og umiddelbart før middag, skulde proppe seg med bløte kaker. Fløtemoff. Og på denne ganske bestemte vinterdag hadde han funnet på en unnskyldning for at han ikke kunde gå med inn. Noen av de andre klassekameratene kom borttil. Han løftet på gymnasiastluen og gikk.

Da var det at Agnete hadde sagt: «Har du penger nok til teatret i aften? Hvis ikke, kan du sikkert få låne hos Hans-Petter!»

Gamle Lundamo dukket hodet ned i kragen på sin forete frakk ved tanken på hvor denne bemerkning hadde såret ham den gang. Visste hun ikke hva finfølelse var for noe?

Han hadde nikket blekt mot henne og fortsatt rundt hjørnet. Han vilde til sin onkel som hadde en liten kortvareforretning i en av tverrgatene, og som han no og da pleide løpe noen ærender for. Han pleide gjerne få noen skillinger for en slik ettermiddagsjobb. rent bortsett fra de — for øvrig nokså minimale — beløpene han kunde naske fra kassa-skuffen. Gamle Lundamo trampet i kirkegårdsmarken mot kulden og bad en stille bønn om tilgivelse.

På fortauet, rundt hjørnet, hadde han den gang holdt på å løpe en gammel kone over ende. En usannsynlig liten og tynn gammel kone. Hun hadde dratt på en stor sekk full av ved. Ikke runde, lubne bjørkekubber, som er egentlig ved, men et sammensurium av kløyvde, flisete bordbiter, stolben, stokker og kassebord. Rakved, hadde han tenkt.

Den gamle kone hadde en stor, hengende hatt av sprukket lakkstoff på hodet. Hatten var av en flattrøkt fasong som han ikke kunde huske å ha sett hverken før eller siden, og med en rusten hattenål tvers igjennom. Kåpen var svart, eller hadde vært det. No skinte den i grønt, hist og her i mørkeblått og mørkebrunt fra lappene under stoffet. Den var altfor stor for den lille, tynne konen og ble holdt sammen rundt livet ved hjelp av en tykk hyssing. Hun gikk i bare kalosjer, kunde han se, uten sko, og for hvert skritt hun tok, knakk de høye kalosjehælene sammen, så hun fikk noe fjærende, hjulbent, gaselleaktig over seg.

Han fikk tid til å studere henne såpass nøye, fordi han måtte sanke både henne og sekken opp igjen. Meget forvirret børstet han snøen av henne og stammet fram en unnskyldning. Det luktet som mugg av den gamles klær, og da hun smilte, blottet hun et grønnlig gebiss som manglet en halv tann i overmunnen. Men hennes øyne fengslet ham. De smilte så sjarmerende og gav hennes gamle, barske ansikt et mykt og mildt drag. — Det lå en slags

anmodning i øynene samtidig. Han var kommet et par skritt bort i gaten, da det gikk opp for ham hva det var hun vilde. Selvfølgelig. Men hun hadde ikke sagt et ord.

Han gikk de to skrittene tilbake, heftet sekken av ryggen hennes og slengte den over sin egen. Den var slett ikke lett. Den gamle tok han under armen med sin egen ledige arm og leide henne forsiktig over gaten. Den lille konen trippet så forunderlig lett, som et avmagret, gammelt dådyr. Under den digre kåpen fikk han et glimt av hennes ben. De måtte en gang ha vært meget vakre, tenkte han. Ankene minte ham om en danserinne han hadde sett i «Hjorten».

Han følte, mer enn han så, at Agnete og de andre hadde stilt seg opp på hjørnet, og at de no bivånte hvordan han dro av gårde, midt i byens gater, midt i middagstiden, med en fillete sekk på ryggen og et fugleskremsel av en gammel kjerring under armen. Og det i gymnasiastlue! Rødmen hadde bredt seg over hele ryggen og langt opp i hårrøttene på ham, men han hadde heldigvis hatt skjerf på seg.

Det lot ikke til at den gamle spøkelsesgasellen bodde umiddelbart i nærheten. Det gikk over steinheller, rennesteiner og glatte brusteiner. No og da fikk han et glimt av det underlige opptog han deltog i, når han gløttet til siden og inn i forretningsvinduene, men ellers foretrakk han å holde blikket stivt rettet på snøen under føttene.

Han hadde la't seg lede hele tiden av den gamle, gjennom små gater og smug som han tidligere aldri

hadde satt foten i. No trakk hun ham forsiktig i frakkeermet og gjorde holdt foran et gammelt, forfallent trehus. Da hun takket ham for umaken, hørte han for første gang hennes stemme. Den var overraskende fin og skjær og minte ham om en fin stueklokke de hadde hatt heime mens han var liten.

Ingenting å takke for, mente han. Men da ble den gamle ivrig. Om han ikke vilde følge henne helt inn, så hun fikk gi ham noe som takk for umaken.

Det var noe over den gamles iver som lot ham forstå at han vilde berede henne en stor skuffelse om han ikke lot henne få gi ham dette «noe» som hun snakket om. Og da den gamle åpnet porten, tok han sekken opp og fulgte henne inn, fylt av meget motstridende følelser.

Det var en lang, mørk gang de kom inn i. De gikk over sviktende golvfjeler som nok ikke hadde vært reparert eller skiftet ut på mange år. Det luktet inntest av kattepiss i gangen.

Gangen kunde være en åtte—ti meter lang og var meget trang. Han måtte gå baklengs og slepe sekken etter seg. Så videt gangen seg ut, de gikk under en vindeltrapp, hoppet over et digert kloakkhull og kom ut på en hellelagt gårdsplass. Gårdsplassen var knapt mer enn 2 x 2 meter i kvadrat, og himmelen kunde han bare se ved å brekke nakken helt bakover. Selv da var det vanskelig å få et glimt av det hvit-blå, for utsikten var stengt av fullt behengte klessnorer.

Hun stod på tå og hentet ned en nøkkel fra listen over døren. Det skrek i låsen da hun låste opp.

Han måtte dukke seg for å komme inn. Han ble stående et øyeblikk på terskelen, overveldet av den innestengte atmosfære som stod stinn imot ham. Han følte det som en urett han selv hadde begått da hun tente et talglys borte i en krok. Ikke engang en oljelampe hadde hun! Den spede flammen flakket over en seng og en stol, en falleferdig komfyr og en tomkasse foran vinduet som visstnok tjente som kjøkkenbenk. Det var en viss forlegen orden over det hele til tross for armoden som gråt ham i møte.

Han selv hadde riktignok aldri levd på livets mest solbeskinte side. Men hans far, murmesteren, hadde tross dårlige tider og stadig voksende konkurranse i den lille byen langt nord i landet kunnet gi ham og hans to søsken en noenlunde bekymringsløs oppvekst. De kraftige lengsler han alltid hadde hatt om å komme langt ut, opp og fram i livet, hadde fått ham til å tro at slik som de levde heime hos ham, var lavmålet med hensyn til luksus i Norge. Men det gikk opp for ham, der han stod pustende i det lille kjellerrom med de nakne vegger som fuktighet og mugg hadde tegnet de forunder-

ligste mønstre på, at det nok fantes tarveligere ting til enn husholdningsbrød med mysost på. Han frøs.

Det gikk opp for gamle Lundamo, der han satt på sin utbrettede bibel og lot minnenes varme flod strømmen gjennom sine tynne, gamle benpiper, at fra det øyeblikk hadde han hatt sjangsen til å bli et alvorlig menneske. I hvert fall alvorlig nok til at han — rent samvittighetsmessig — stod på de sultnes og forfrosnes side, og mot dem som hadde det varmt og kunde spise fløtemoffer hver dag. I de muntreste øyeblikk og i de kåteste situasjoner skulde det senere i livet bare et pust til fra nødens og urettens rike før han ble stille og tankefull. Og ofte hadde han hatt det vondt fordi han ikke hadde greid å bryte ut av det miljø han senere havnet i, for å pense over dit hvor han visste at samfunnet mest trengte ham.

Den gamle konen hadde med en håndbevegelse innbudt ham til å sette seg på stolen. Men han nektet, både fordi han var sjenert og fordi han for lengst hadde sett at stolen ikke vilde tåle det. Den gamle tuslet hen til sengen, ble stående og tenke, gikk bort til tomkassen og rotet litt i hyllene, tasset så atter hen til sengen. Hun snudde ryggen til ham, men han forstod at hun rotet noe fram fra madrassen.

Først da hun atter stod foran ham og smilte sitt varme smil, med en strimmel kokesjokolade innpakket i avis-papir, var det at noe brast inne i ham. Han ble stående tafatt foran henne uten å kunne si et ord. Givergleden lyste ut av øy-

nene hennes, fortvilelsen ut av hans. For i det flakkende lys hadde han sett at sjokoladestrimmelen var konisk av form, rund og tynn i den ene ende, mens den annen ende var flat, bred og firkantet som en strimmel skulde være. Det var ikke til å ta feil av, at sjokoladen allerede hadde vært suttet på!

Hun så spørrende på ham da han nølte med å ta imot gaven. I det øyeblikk visste han bare to ting i hele verden: at dette var den gamles eneste luksusgjenstand, og at et menneske neppe noen sinne hadde fått til foræring en så kostelig gave som den han stod med mellom fingrene.

Han begynte å spise på sjokoladen. Fra den firkantede, normale enden. Og hvis han ikke husket feil, hadde der sittet et lite fremmedlegeme i hal-sen og stengt for. Men gjennom sin egen kritthvite besluttsomhet hadde han følt en blodrød, varm glede over å se den gamle blotte sitt grønne, mangelfulle gebiss i et stort, lykkelig smil.

Reaksjonen kom da han atter stod ute på gaten. Noen hulk langt nede i magen, og det var i siste liten han greide å få dem omgjort til en slags krampaktig latter idet de nådde overflaten. Et par

(Fortsett side 25.)

Stev.

Gjente-handa
med fingrar småe
ho strauk og kjæla kvar laurdagsnatt.
Men kjerringhurpa
eig harde knokar,
ho riv og klønner som hund og katt.

Gjente-munnen
med lepper mjuke
han gav meg viljugt så mangt eit kyss.
Den stygge kjeften
på kjerringbruket
har lese teksta for dagen nyss . . .

Hermann Aune.

Han går og pløyer, og han tenker på et og annet. Denne jordstripa er ikke så brei, men den er lang, og den er merkelig steinfri. Han har tid til å tenke en tanke før han snur plogen. Det er ufred i verden. Han tenker ikke så mye på det, men på en eller annen måte er det likevel det han tenker på. Det også. Jeg lever. Jeg går her og pløyer, jeg skal harve og så. Jeg håper på god avling. Det er om å gjøre å få mye ut av jorda no. Våren er tidlig ute. Det var for lite snø på jordene. Jeg har det stykket oppunder åsen, der det har vært jorde før, for mange år siden. No står det spredt skog der, mest lauvskog, bjørk og osp. Lars driver oppi der og hogger. Alt skal opp med rota. Det skal pløyes opp igjen. Men det blir neste år. Da er det kanskje fred. Men jeg har fått mer jord under gården. Lars har tatt det på akkord, han får veden. Det er ikke så mye ved.

Han kommer til nordenden av jordet og snur. Så løfter han i plogen så plogspissen får tak. Han stryker skjorteermet over pannen og blir stående og se utover. Nede på fjorden letter en hel flokk med villender. Skal være mye god mat i dem villenda, sier byfolka. Mat. Det skulde være middagen snart. Der går Anna over tunet til stabburet. Anna ler av ingenting, av alt. Somme tider synes han hun ler av ham. Hun er fræsk. Glad i gutta. Hm. Men flink, har ikke hatt flinkere jente. Steller alt, ute og inne. Mor er skrall og sitter mest og strikker. Nei, det er ikke noe å si på Anna.

Der kommer hun tilbake igjen, svinger med den ene armen. I den andre har hun et svært fat. Snur seg et øyeblikk og skotter oppover mot ham. Han ser henne hver dag, sitter rett overfor henne ved bordet og spiser. Hun reiser seg og henter ny forsyning, legger en pinne på ovnen, bøyer den sterke, unge ryggen. Skjenker i kaffe, ler ham opp i ansiktet. Nei, hun er sånn. Glad. Et menneske som liker livet, som liker å arbeide hardt og sove godt og stå og fjase med gutta på vegen i de tidlige vårkveldene. Har aldri sett sånt menneske, aldri sur. Aldri gretten om morran. Står opp, ser be-

BEN HORNE:

Våren rører ved oss.

Tegninger av Kaare Espolin Johnson.

standig flidd ut. Ren, blank og rød i ansiktet, kraftige, runde armer, bararmet. Elter deig, griper i juret, letter på tunge melkespann, står en stund og ser på sola og fjorden og villendene, vugger inn i skjuleet og kommer ut igjen med en kørj med ved. Og ler. Ingenting plager henne, hun er frisk, og det er våren, og det er en god jobb hos Erik Hansebråtan. Mora sier ikke stort, og Erik er en stø og snill og stillferdig kar. No er han brun som eikenøtter, armene hans er lange, hendene store, fine til å ta tak i plogen, i tømmeret, til å klinker inn nye skjeker i tømmerlaen.

Pen i helgeklærne, staut og rens-

lig og sindig. En god gård, om den ikke er så stor. Alt dette flyr gjennom hodet på Anna, som strofer, som små bud om at livet er godt, ingenting annet. Og rundt omkring i nabolaget er det mange gutter.

Krigen? Nei, det er ikke å vente Anna skal tenke noe større på den. Hun er sunn, og hun er atten år. Livet er ikke noe større annerledes for henne enn før. Hun har arbeid på en gård og tjener ikke verst. Hun har en sykkel og kommer lett-vint inn til handelsstedet. Og vårkveldene er så fine. Det bobler i henne når hun kommer heim om kvelden og går til køys i det vesle kammerset sitt. Og det hender en kommer og banker på. Og det hender han får komme inn. Anna vilde ikke være Anna hvis hun ikke levde fullt ut. Hun har så mye å gi av kropp og sinn og livsglede. Hun er som jorden, rik, fruktbar.

Erik har sett Anna gå inn i kjøkkenet. Det kan være en halvtimes tid til middagen. Han hadde råkt på henne inne på skauen i påsken. Ved den turisthytta. Hun hadde stått og fjaset med noe byfant. Hun hadde ikke sett ut som hun hadde noen dårlig samvittighet. Han var sammen med et par kamerater på hytta si. Hun kunde tatt en tur innom der, hun skulde fått en kaffedoktor. Skulde hatt noe sukker eller noe melasse. Vrient med spritresepter. Fint å ligge på skauen. Han tar den turen i påsken, det blir ikke mer. Han må se å få drive opp denne gården. Den skal bli fin. Tiurleik! Han kunde huske en sånn tidlig morra

for noen år siden. Når han fikk det stykket Lars holder på med ferdig, når han fikk bygd på fjøset, når han fikk seg to kuer til og et nytt hønsehus, når han fikk lagt den vegen inn til garden istedenfor å la den gå tvers over jordet, når han fikk ryddet unna og fylt i den dumpa borte ved bekken, når han . . . å, det vilde være fint å ligge inne på skauen og se på tiurleiken.

Svarten og Bronen tramper støtt av gårde. Ørene beveger seg av og til urolig. Gode hester. God jord. Kunde hatt litt mer skog, skulde snakke med Nils Berget om den teigen ovenfor havnehagen. Bra hus når bare han fikk bygd og reparert på fjøset litt. Hovedbygningen var fin, en dag skulde

det lyser lang veg av henne. Lukten er søtlig, frisk og god. Håret hennes for eksempel . . . Det lukter . . . lukter som noe som lever, er i vekst.

Moren hadde stelt middagen. De spiste i taushet. Moren var svær og tjukk. Hun virket mild og var det, men hun var myndig og ofte litt vaksom i øynene. Hun var dårlig til bens og kunde ikke stå eller gå oppe lenge ad gangen. Hun gikk inn i rommet sitt etter at de hadde spist, og la seg ned på.

Erik satt der og stappet pipa og tente på. Anna drev med oppvasken. Hun var ikke så livlig som hun pleide. Erik skottet bort på henne og kjente seg litt urolig. Han reiste seg og drev litt fram og tilbake. — Jeg får se å lage i stand noen teiner og sette ut, sa han. Det kunde smake med en aure eller en gjedde. Hva, Anna?

Jo.

Nei, han hadde ikke sett henne sånn. Det var bestandig så lett å snakke med henne. Erik lurte på hva det kunde være i vegen, men kom seg ikke til å spørre. Han gikk bort til vasken og tok seg en slurk vann av øsa. Han strøk borti henne. Han så på ryggen hennes, på de dyktige armene, kjente duften av håret. Han stirret plutselig som forhekset på nakken hennes. Huden så brun og glatt. Med ett hadde han armene om henne bakfra og la ansiktet inn mot nakken og håret, suget duften inn. Han kjente de unge, levende brystene i hendene sine. — Anna! hvisket han.

Anna vred seg helt rundt og ble stående og se på ham. De lysebrune øynene brente hett, og hun pustet fort. Så plutselig stakk hun i å gråte og løp ut. Erik satte seg tungt ned på en stol. Satt med pipa i hånden og glemte å røyke. Hva var det om å gjøre? Var hun redd ham? Hadde hun kanskje festet seg ved en annen, en bestemt? Og hvem? Erik

ble fylt av et stumt raseri mot denne mannen. Var han for gammel? Puh. Hadde han ikke fin gård?

Men tenkte han da på å gifte seg med henne? Hun flakket da vel omkring med temmelig mange, uten at det var snakk om det! Men brått gikk det opp for ham at Anna vilde han ha, vilde ha henne som kjerring på gården. Moren fikk si hva hun vilde.

Anna kom inn igjen før Erik gikk ut til hestene. Hun så ut som vanlig, kanskje bare litt het i kindene. — Var det noe . . . er det hendt noe . . . noe leit? spurte han. — Neida, sa Anna i en nokså likevektig tone. — Ja, jeg får ut igjen, sa Erik, litt kort. Han fikk ikke noe svar.

Hva vet vel en mann som Erik om kvinnesinnet? Ja, hva vet i det hele tatt en mann om det? Erik gikk og pløyde og tenkte iblant på Anna. Det var første gangen han hadde rørt ved henne, tatt i henne. Kom det for brått? Han kjente de harde håndtakene på plogen i hendene sine og tenkte på det han hadde hatt i hendene for ikke lenge siden. Noja, en får vel greie på det, tenkte han. Men han

han vel ha kjerring. Han var jo snart tredve. Men å gifte seg med tjenestegjenta? Han kvakk til. Hvor kom den tanken fra? Det var en god slekt, slekten hans. Engang hadde disse fire-fem gårdene her omkring vært én. Oldefaren hadde hatt den. No ja, en trengte ikke så stor gård heller. Men han var ung, åtte og tyve.

Der ringer matklokka. Erik stanser igjen og tørker svetten av pannen. Han blir ferdig med dette stykket i dag. Det er det eneste han har å pløye, alt det andre har vært høstpløyd. Han står litt før han spenner hestene fra. Det hogger der oppe hos Lars enno. Han driver hardt, Lars, han kan se det lysner der oppe alt. Ut på sommeren og høsten, mellom onnene, fikk han ta stubbebyteren. No skal det bli godt å få mat. Etterpå sitter jeg og tar en røyk. Anna står ved oppvasken og prater og ler, de nakne armene ned i vannet til albue. Det gikk unna for henne. På kjøkkenet er det bestandig mat- og kvinnfolkluft. Han har pleid å komme seg ut etter maten. Sitte på trammen med pipa. No sitter han inne. Anna. Hun er renslig,

ble ikke rolig av det. Han vilde helst slippe plogen og springe ned til Anna, ta henne inn til seg, være varsom og hviske til henne, hviske at han skulde være god mot henne . . .

Våren er gjenfødselen.. Våren rører ved alt levende, og lar nytt springe ut. Våren rører også ved en mann som går og pløyer. Han har sitt nyttige og alvorlige arbeid å passe, og han er ellers en stø, arbeidsom kar. Litt tung i det, litt sein i tankegangen, og han sier ikke stort. Livet går jevnt og rolig for ham, han har sitt å passe til alle årstider. Men en mild vårdag blir han plutselig helt annerledes innvendig, så løs og bevegelig, han kjenner seg ikke igjen. Det kan være en flokk villender som plutselig letter fra den blanke vannflaten, sulret av bekken, en plutselig duft i luften som bæres hans veg. Eller det kan være Anna. Anna og alt dette. Kanskje han har hatt mer tilovers for Anna enn han har trodd, no kommer våren og rører ved ham og får hans noe tunge følelsesliv til å blomstre. Han går og passer sin dont, men inne i ham er det noe som vil springe ut av dagliglivet, som vil løfte seg og beveges ved alt. Han ser på furuene nedover mot stranden, på hestene og jordene og tunet der nede. Og han tenker ikke no bare at det er mitt, han tenker det er vakkert. Det er som det former seg en takk inne i ham. Og han tenker på hvor pent det i grunnen var der Lars driver og hogger, fine, sølvhvite bjørkestammer, en og annen furu som gløder i solnedgangen. Å sitte et sånt sted en kveld og se utover fjorden, utover jordene og heimen! Han har aldri gjort det. No skal det bli jorde, det er ikke så stor flekken, men no skal selv den bli nyttig. Han kunde latt det stå og hatt sin glede ved denne spredte lauvskogen med en og annen ung furu iblant.

Og Anna? Anna kjenner vel heller ikke sitt eget sinn. Hun er som jorden, hun trenger regn og sol og kyndige hender til å stille med seg. Hun har vært hos Erik Hansebråtan denne vinteren, og hun er så sunn og lys, livsgleden overvintret i henne. Og regn og sol og kyndige hender har hun trengt og hatt. Alle guttene i nabolaget har svermet om henne, har smilt til henne og spøkt med henne. Men hele tiden har hun gått

Du ridder fra La Manchas jord
med Sancho Panza i ditt spor,
hvor går din vei i dag?
Hvem skal du vel i dag befri
fra tidens mørke hekseri?
Hvor skal du slå et slag
med sverd og skjold
mot verdens troll
og løse oss av dragens vold?
Du rider ennu seierstrygg
på Rosinantes rygg.

Du vekker saktens munterhet
fordi du vet hva ingen vet,
men la dem kalle deg
en ridder av en trist figur,
en åndsformørket trubadur
som går sin galmannsvei.
De ser jo nok
du går amok
mot en og annen saueflokk;
at flokken er en ond armé,
kan kun en drømmer se!

De ler av deg. Hvem gidder vel
å kjempe som en ridder selv
mot dragen og hans makt?
Hvem ser hva ingen andre ser?
Hvem bryter nu en lanse mer
i hellig dødsforakt?
Hvem trosser tvil
og spott og smil
og vandrer gjerne tusen mil
i håp om å få segne mot
sin Dulcineas fot?

Du ridder med den ranke sjel,
har verden slått din drøm ihjel
og knekket lansen din?
Har man tømt berme i ditt krus
og satt deg i et galehus
fordi du er et sinn?
Fordi du vet
som sann poet
at drøm er mer enn virkelighet,
og mer enn verdens snusfornuft
er dine slott av luft.

Men deres våpen er for små,
deg biter ingen piler på
og ingen spottens ord;
en andalusisk solnedgang
med svaler og sikadesang
skal bruse på din jord!
Din kjære kro

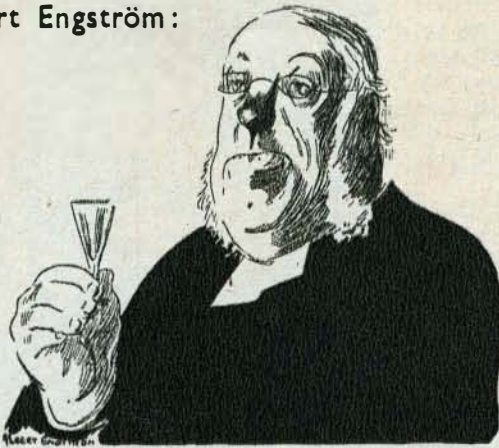
DON QUIJOTE

Av André Bjerke.

skal gi din tro
en styrkedåp i drueblod.
Spenn på Mambrinos hjelm og jag
avsted mot nye slag!

Hør, verdens møller maler vind,
de maler frost i våre sinn:
hvem våger storme dem?
Du edle kriger! Vær vårt vern
mot tidens golde møllekvern
og rid din ganger frem.
Vår ridders skål!
Ditt lansestål
skal aldri feile på sitt mål.
Du rider evig seierstrygg
på Rosinantes rygg . . .

Albert Engström:

«Brännvin finnes icke i mitt hus, men någon gång tager jag ett glas genever».

der med Erik tett inn på seg, uten riktig å vite... En gårdbruker bortimot de tredve og så stø, han hadde vel annet å tenke på enn en sånn ung tjenestegjente. Og det var så mange andre, og hun var ikke av dem som hang med hodet.

Og våren rører også ved Anna. Våren og — Erik. Det jaget gjennom henne da hun kjente armene hans om seg. En forvirring, en usikkerhet hun ikke hadde kjent på sin muntre ferd gjennom livet. Hun skulde vel vært vant til et favntak, hun skulde ikke gjøre noe av det. Men plutselig var det som om hun vilde noe annet av Erik, noe mykere, noe hun ikke før hadde savnet. Det går an med en hard, munter, erotisk leik når det ikke er noe mer. Men her var det mer, her var det den unge, robuste gjenta plutselig trengte et vart strøk, et ømt ord. Nei, hun kjente ikke sitt eget sinn og visste slett ikke hva det var som foregikk med henne.

Men Anna ble stillere, hun var ikke så spillende munter lenger. Smilet kunde være både blidt og vemodig. Dette unge jordnære meffnesket gikk med en drøm i seg, et sakte nynn fra vårkvelder og bjørkelier. Hun fløy ikke langs vegene så mye som før, hun syklet ikke til handelsstedet oftere enn hun måtte. Og møtte hun noen av alle guttene hun hadde holdt leven med, var hun en annen. Og de merket det og ble sky og forandret selv. Hun begynte å gjøre bitte små, personlige ting for Erik. Han syntes det var glidd noe fint og stillferdig inn i luften omkring ham, men tenkte ikke nærmere over det. Ja, Anna var jo blitt så stille og rar og moren var blitt helt klein og sengeliggende. Søndagsskoene hans var alltid pent pusset, buksene presset og arbeidstøyet ble holdt så rent og bøtet at han burde ha lagt merke til det. Og maten smakte rent ubegripelig godt om dagen også, uten at han spekulerte over hvorfor det var sånn. Men blomstene la han endelig en dag merke til. En liten bukett i et glass på kommoden hans, og rett som det var noe nytt, blåveis, gullstjerner eller hva det kunde være.

— Er det du som setter inn blomster til meg? spurte han Anna en dag.

— Ja, sa Anna og så nesten fryktsomt på ham.

— Det var . . . jo snilt, sa Erik.

Og no hendte det noe mellom dem. Ikke noe håndgripelig, ikke noe å ta og føle på. Ja, de visste det vel ikke selv. Men et ord kunde ha en ny klang, et smil kunde lyse plutselig opp over et ord eller en gjerning av den andre. Kjærligheten er så mangfoldig. Ofte kommer den i brå kast og står som et sus mellom to mennesker, og der hvor en kanskje minst skulde vente det, kan den komme så lindt og vart som en guds engel.

De satt ofte ute på tunet i kveldingen no. Småsnakket, om gården, om dyra og arbeidet, om naboer og om all styggedommen ute i verden. Men det kunde også komme små rare ord som gjorde dem sky. Noe om metallglansen i sjøen, om månen som var så tynn og ny og lå som en vugge på himmelen. Eller en av dem kom til å legge merke til den stygge, krokete og forvridde furua nede på stranda. Den var pen! Nei, de holdt ikke *samtaler* om sånt, men et og annet ord slapp ut av dem og gjorde dem rart stemt. Det hendte de satt med hverandre, og Erik kjente håret til Anna vifte mot kinnet sitt.

Inne lå moren. Hun kom ikke opp mer. Hun hadde ingen store smerter, men ble stadig mer avkrefte. Hun var mild og fāmælt, somme tider var det som hun var helt borte. Kanskje også dette gjorde de to unge stillere. Ut i juli døde hun. Anna hadde vært inne hos henne med en tallerken havrevelling. Hun hadde slubret den i seg, halvt oppreist i sengen. Så hjalp Anna henne til rette igjen. En halv times tid etter gikk Erik inn til henne for å si godnatt. Da var klokken bare såvidt ni. Det så ut som hun lå og sov, og Erik skulde til å liste seg ut igjen. Men noe holdt ham tilbake, det var liksom noe eget ved luften i værelset, som om ingen levde der lenger. Hun lå så stille, så stille. Hun pustet ikke lenger. Hun var død.

Det var stort følge ved graven. Slekten kom langvegs fra. Noen av dem ble liggende over hos Erik, for de hadde lang veg å kjøre. Men neste kveld var de to unge alene. Og igjen satt de på tunet, bortunder syrenhekkene. De satt tett inn til hverandre på benken. Erik så utover jordene sine, kornet tegnet fint, det hadde vært godt med regn før sankthans. Fjorden lå blikkende stille. Han så oppover mot det stykket Lars hadde hogd, det lå der stygt og stompet og bart. Han hadde ikke hatt tid til å bruke stubbebryteren enda. Nei, ikke enda. Han la armene varsomt om skulderen til Anna.

— Jeg spekulerer på noe, sa han.

— Hva? sa Anna lavt og så opp på ham, fulgte blikket hans oppover mot den flekken som hadde vært så fin før det ble hogd og rasert der.

— Jeg spekulerer på om vi skulde la det vokse til igjen der oppe. Vi kunde heller plante noe nytt der oppe. Han stirret ettertenksomt oppetter. Et koselig villniss. Vi kunde kanskje til og med plante et par epletrær midt opp i der. Det kunde bli et slags . . . et slags fristed for oss . . . jeg mener, om kvelden sånn, kunde vi ta den turen opp og sitte der. Det er bedre utsikt derfra.

Anna lente seg mot ham. Hun hørte bare en ting. Hun hørte sangen i det han sa: *vi, vi, oss*. Erik og jeg.

— Ja, sa hun.

Karsten Gilmer kom på redaksjonen igjen tirsdag morgen. Han gruet seg litt til å møte kollegene. Det var så pinlig alt det som var blitt gravd opp om ham som i går ble gravd ned. Men, sa han i sitt stille sinn, det vilde jo være temmelig urimelig å lufte sitt mishag overfor meg. En velger jo ikke sin svigerfar. Det er bare sin utkårede man velger, og henne står jeg ved.

— Friskt mot, Antonius, du har intet galt bedrevet, tenkte han da han gikk inn i konferanserommet.

De nikket og smilte. Et par som han ikke hadde sett disse dagene, kom fram til ham og kondolerte. Ikke noen misstemning.

— Velkommen tilbake, Gilmer, sa redaksjonssekretæren med lynende brilleglass rettet mot den sist ankomne, og vel overstått. Det har ikke vært særlig hyggelige dager for Dem eller Deres forlovede. Og vi vil gjerne at De, når De går herfra i dag, tar med en hilsen til henne.

— Takk, sa Gilmer og bukket. Og der kom en av damene bort med en veldig, praktfull buket. Roser, nelliker og syriner.

— Vi sender budet opp til frk. Strøm med den, smilte hans kvinnelige kollega. De kan bare la resepsjonssjefen få adressen.

— Hjertelig takk alle sammen, takk både fra meg og Elsa... Han var rent overveldet av dette. Hvor ofte hadde han ikke vært med på slik «blomsterspleis» og ikke ofret det noen særlig tanke. Men at det varmet i hjertet, det kjente han no.

Sånn gikk det flint over. Og da en av damene røpet at det var Hauglund som hadde kommet med buketten, var det det første han gjorde å nevetakke sin kollega da denne innfant seg — litt forsinket som vanlig.

— Veldig flint gjort av dere, sa Gilmer, jeg er sikker på at Elsa blir svært glad for det. Ikke bare det at

— Og til denne mannen hadde han sagt at det vilde bli noe imorgen.

SPORSNØ

- uten spor.

Kriminalroman av GEORG SVENDSEN

Tegninger av Trygve Mosebekk.

KAPITEL XII — hvori Hauglund får et godt tips og en meteorolog geråder uti store anføtelser.

HITTIL:

Onsdag kveld finnes Jonas Strøm drept i sitt nye hus. De andre har vært borte. Kl. 18 fikk han besøk av en forretningsforbindelse som gikk igjen et kvarter etter. Da denne mannen vender tilbake til huset kl. 18,40, finner han Strøm død. Alkurat i denne halvtimen har det vært sterkt snøfall, så det finnes ingen fotspor utenfor huset. Politiet finner heller ikke noe spor inne i huset. Mordvåpenet er en liten stålstang hvorpå det har vært et svensk silkeflagg. Frk. Wang, Strøms kontordame, avslører at Strøm var en brutal og hensynsløs mann i forretninger, han tok blodige renter og ble ved to leiligheter truet på livet. Politiet etterlyser de to personene. De andre synes å ha greitt alibi. En sporvognsbillett som er funnet i Strøms entré, viser seg å være solgt på den trikken som er på Storo i tiden nærmest drapet. Det er — antagelig samme kveld som drapet fant sted — begått innbrudd på Strøms kontor. Det savnes 1800 kr. og en falsk veksel, men politiet vet ikke sikkert hvorvidt Strøm har tatt dette med seg heim. Pengene var merket med blekkflekker etter et uhell. Frk. Wang nekter å si politiet hvor hun befant seg den tiden drapet fant sted. Sporvognsbilletten viser seg å være et blindspor, men det dukker opp et nytt, mer positivt: politiet får adressen til en ung gutt som skal ha brukt stygge ord om Strøm. Guttens etterlyses. Frk. Wang letter på sløret for sin hemmelighet. Hun har intet med drapet å gjøre. Fru Jarners alibi holder allikevel da politiet går nærmere inn på henne. Den unge gutten som er etterlyst, blir arrestert. Han har gitt ut noen av de pengene som ble stjålet fra Strøms kontor. Guttens vil ikke si noen ting, han er stum som en fisk, men roper stor reddsel da drapet på Strøm blir nevnt. Asen stikker fra politiet under høyest mistenkelige omstendigheter. Han blir siden grepet og tilstår etter mange utflukter tyveriet hos Strøm. Den unge gutten er blitt vett-skremt etter en natts opphold i cellen og snakker ut: Han er en uekte sønn av Strøm som har behandlet ham svært dårlig. Guttens stjal de 1800 kronene. Han tilstår altså også det tyveriet som Asen har tilstått før. Guttens hadde en sporvognsbillett til samme trikk som kom til drapsstedet ved 18-tiden onsdag kveld. Politiet beslutter å grave dypere i Strøms fortid for om mulig å finne et motiv til drapet der. Den dag Strøm blir begravd, får Elsa glede på at den unge gutten er hennes halvbror, og hun bestemmer seg til å ta seg av ham. Det er ikke ofte en ser så mange fornyede mennesker som de der står rundt Ågerkarlens grav!

han døde, men alt det som kom etterpå, var som en haglskur av slag for henne. Ting hun ikke visste noe om.

— Det har også vært en dritt-historie å ha reportasjen på, gren Hauglund. For det første finner ikke politiet ut noen verdens ting, for det annet blir det brent hetakomber av søppel over mannen. Håper du la merke til at vi la langt etter de andre i den materien.

— Ja, takk for det, sa Gilmer, og jeg kan forsikre deg at Elsa vet å sette pris på det.

Han satte seg og så på posten som var kommet. Manuskript, kravbrev, invitasjoner. Bordet var lik som kaldt og frastøtende fordi han hadde vært så lenge borte. Hans Remington stod og stirret på ham med mange blanke, forventningsfulle øyne fra tastaturets svarte bakgrunn.

— Nå? Skal vi ikke ta fatt igjen snart?

— Jeg var forresten hos førstebetjent Røed i går, sa han over bordet. Har jeg nevnt for deg Elsas idé om å gi rentene tilbake til Strøms klienter for å gjenopprette noe av skaden han anstiftet?

— Nei, sa Hauglund, men gjør hun det, beklager jeg at jeg ikke hadde noe lån hos ham.

— Det ble ikke noe av, sa Gilmer, men i går var førstebetjenten julenisse for oss.

Han fortalte om hvordan Røed hadde ordnet guttens framtid.

— Den unge fyren slipper vel nokså rimelig fra affæren? forhørte Hauglund seg.

— Skulde anta det, ja. Så ung, så stygt behandlet, førstegangs-forbrytelse og full tilståelse, pengene kommet til rette. Røed mente at mer enn 60 dager betinget kunde det ikke bli. Men såpass kanskje fordi det er noe som heter «stort beløp»... Det blir dom i forhørsretten, og gutten kan vel glede seg til å slip-

pe ut med en gang. Det er fag- og forskolen som står i hodet på ham, biler, vet du, mekanikk. Men inntil forskolen begynner skal han gå aftenkurser. Det er ikke dårlig stoff i karen.

— Men vet du, Egil, fortsatte han, førstebetjent Røed fortalte meg samstundes at politiet no har tenkt å grave dypere i Strøms fortid...

Pipa til Hauglund gikk i golvet.

— Der datt hu Jonetta, sa han, ja hun er gammel no. Jeg må ha en ny... Jaså, politiet skal endelig ta fatt for alvor no da?

— Ja. Røed nevnte noe om å grave dypere, som sagt. De mener at en et eller annet sted må kunne støte på noe, altså at opphavet til drapet er forankret i en begivenhet fra hans yngre dager.

— Mystisk, brummet Hauglund, mannen hadde jo nok av drapsmenn gående på gras her i byen. Og jo mer de graver i den fortiden, jo verre blir det for dere to.

— Jeg kunde ha gitt Røed et tipp, sa Gilmer, men jeg kom meg ikke til å tenke på det før på veg til kontoret i morges.

— Noda! sa Hauglund, rekk meg det tippet omgående. Jeg har jo reportasjen — eller vil du overta den no?

— Aldri tale om, Gilmer slo fra seg med begge hendene, nei, den greier jeg ikke. Det tippet er forresten den gamle pensjonerte landmåleren som bor i Fredrikstad. Da jeg var der — den dagen det skjedde, hadde jeg hilsen med til ham. De to har arbeidet sammen i den bransjen i gamle dager. Ja, det er visst ikke så svært mange årene siden. Strøm har jo drevet en syv-åtte år her i byen. Var det ikke en idé å oppsøke den gamle knarken der nede i St. Croix og spørre ham ut om Strøm? De var visst på Vestlandet, tror jeg.

— Ypperlig idé, sa Hauglund, nevnte du den til politiet?

— Nei, kom ikke på det, som sagt.

— Vil du være så utsøkt elskverdig fremdeles å tie stille med den? sa Hauglund og så på ham. Røed holdt en tordentale for meg sist torsdag om «journalisten som skadedyr», når vi skriver for mye. Han skulde bare vite alt det vi vet som vi ikke skriver noe om. Men no skal jeg sanke glødende koks på hodet hans — kull finnes jo ikke mer, — jeg reiser til Fredrikstad og pumper den gamle landmåleren om den gamle uthaleren. Det kan bli fint stoff. Så diventerer jeg Brumbas Røed med det etterpå.

— Ja, sa Gilmer, jeg synes du skal reise. Tenk om vi siden kan slå opp:

«Vår medarbeider avslørte Strøms drapsmann.» Fint, hva?

— Det vilde være så fint at det ikke er til å tro, sa Hauglund, jeg vilde bli verdensberømt på den avsløringen.

— Det får vel bli en oppgave til meg siden, mente Gilmer, men for øyeblikket synes jeg det har vært nesten for mye kriminalitet i nabolaget.

— Vi får håpe at det neste drapet faller utenfor din bekjentskapskrets, Hauglund smilte skjevt. Foreløbig synes jeg du kan dovne deg til det kommer noe nytt. Something will turn up.

Det kom snarere enn de ventet noen av dem.

Meteorolog Høyås var kommet tilbake til Oslo etter åtte dagers fravær i sin trønderske heimbygd. Hans far var stedd til hvile på kirkegården der moren hadde ligget i fem år alt. Tiden gikk, tenkte Høyås, men det går an å bli foreldreløs når en er 46 år gammel. En tar ikke tapet så tungt da. En er livsvant og kan stå for de støytene som kommer, selv om de skjermende hender faller vekk.

Farens begravelse hadde funnet sted alt dagen etter han kom til heimbygda. Den var gått forbi ham som en vakker seremoni, uten å ha grepet ham noe særlig. De andre dagene hadde de tre søsken skiftet og delt mellom seg det som var av arvemidler. Det var da noe. Kontanter til alle, og Johannes skulde drive gården som han hadde gjort det de siste tre årene.

— Om jeg ikke hadde valgt meg en annen livsstilling, tenkte Martin Høyås, så skulde jeg no, som eldste sønn, ha sittet som dugande bonde i bygda. Livet hans vilde hatt en ramme av kuer og hester, våronn og slått-onn, blanke vårkvelder, mold og gjødsel, frodige sommerkvalder med pastorer i bjørkehagen... Kanskje hus-tru og barn... I stedet hadde det blitt til at han ikke brydde seg noe om «det jordiske», det var bare blitt til vær og vind og drivende skyer med ham. Men det var og en interessant livsstilling. Det hadde han da til gagns fått erfare når han fortalte dem om det på familiesammenkomstene.

Morsomt hadde det vært å treffe igjen den yngste søsteren. I de fem årene som var gått etter morens begravelse, hadde hun vokst svært — giftet seg, og no hadde hun et par bedårende småtroll av noen unger som var blitt storveis godvenner med «hain Martin-onkelen» som de ikke hadde sett før. Og da hadde han igjen merket at han savnet noe slikt. Utenom arbeidet hadde han ingen egen verden, peppersvennen Martin Høyås.

I morgen kl. 13 skulde han ta til med arbeidet sitt igjen. I morgen bar det til Blindern igjen. No, han hadde ikke varslet i hybelleiligheten sin der oppe at han kom i kveld. Han fikk ringe, så det var varmt og ferdig. Det var jo blitt snø her inne etter at han dro.

Han stakk innom en restaurant og fikk seg en bit mat og et glass øl. Så lette han fram avisene, det kunde være hyggelig å se hva som var hendt. I Trøndelag hadde han ikke brydd seg om avisene, det var mest moro å treffe kjenninger. Men de hadde nevnt der oppe at det hadde vært et drap i Oslo. Og så vilde han gjerne sett om det gikk noe nytt på teatrene. Han bladde adspredt gjennom en avis. No, den var visst riktig gammel den, ja torsdag i forrige uke. Han vilde legge den bort, men en stor titel på første-siden fanget blikket hans: «Snøen slettet ut alle spor etter drapsmannen.» Nå, der var det drapet altså.

Han ble plutselig interessert og jagde fort gjennom reportasjen. Så nærmet han seg det avsnittet som var slått så stort opp i titelen. Han la merke til med hvilken vekt avisen streket under noe meget påfallende: drapsmannen hadde drept Strøm akkurat i den snau halvtime da det forrykende snøværet satte inn over Oslo og nærmeste omegn.

Det snøfallet? tenkte han. Noe dunkelt presset på i erindringens kartotek. Han måtte ha det fram. Et eller annet sted var det noe som ropte til ham fra underbevisstheten.

Og så med ett ble han blek av en forunderlig kriblende kjensle, først spenning, så uhygge... drapet hadde jo funnet sted dagen etter...

Ja, akkurat dagen etter at han selv hadde sittet i Grandkjelleren sammen med en annen kar. Og til denne mannen hadde han sagt at det vilde bli snø i morgen!

Han la avisen fra seg og ble enno en tanke blekere. Dette var da et underlig sammentreff. Eller — eller var det ikke noe sammentreff? Var det ingen uskyldig tilfeldighet?

Alt da han satt på toget kort tid etter den samtalen, hadde han ergret seg over at han var så vørdsløs. En slik tåpelig indiskresjon hadde han aldri begått før. Hadde det da vært noen mening i å gjøre det akkurat denne gangen? Og spilte no skjebnen så raffinert at dette tankeglippet hans gikk inn som et høyst betydningsfullt ledd i en snedig smidd kjede? Det hadde vært dumt av ham. Uten tvil dumt, rent bortsett fra at han ikke hadde lov til å si noe sånt.

Men no var det jo skjedd, han kunde ikke endre det. Ord som er sagt, kan ikke trekkes tilbake av noen drivkraft. Men han hadde da bare sagt det til ett eneste menneske, prøvde han tynt å trøste seg selv. Han fant fram snadden og tente den. Satte seg til å tenke over den samtalen tirsdag kveld.

De satt der nede tirsdag kveld, tok en halvliter og snakket om løst og fast. Den andre mannen hadde latt falle en ytring om at no var han så lei av høstsøla i Oslo, byen var mørk og ukoselig, den hadde sin aller triste tid på hele året. Om en bare kunde få seg en skitur, hadde han sagt, få fylt lungene med ren, frisk snøluft

Murra, hurra,
vi er så gla
for vi skal ha
Bifa ida'!

BIFA
gelé

Frisk — delikat — lettvin.

Åhh —

GOMA

VITAMIN BARNESÅPE

oppe i Nordmarka! Da var det at han hadde sagt det. Han var kanskje litt melankolsk av seg like etter farens død. Og i den sordinerte stemningen sin hadde han ufrivillig begått dette tankeglippet:

— Den skituren kan du få temmelig snart, den.

— Ja, mon det? undret den andre seg.

— Det kommer snø i morgen, hadde han sagt. Han syntes vel at når han først hadde glyttet litt på lokket, kunde han åpne hele greia.

Men han hadde skyndt seg å føye til:

— Ja, du skjønner, jeg skulde slett ikke ha sagt det til deg. Ikke til noen andre heller. Vi har jo ikke lov å «kringkaste» noen slags værmeldinger no... Men du behøver da ikke å la det gå videre?

— Nei, slett ikke, svarte den andre og slo ut med hånden, jeg er bare fornøyd over nyheten. Men et annet spørsmål er det vel om en kan stole noe på dere meteorologer? Er dere i grunnen ikke like upålitelige som dette været dere stiller med?

Dette hadde ergret ham. At et opplyst menneske skulde gi seg av med den stupide betraktningmåten. Å nedlate seg til å harselere yrket hans! For vitsen om meteorologenes upålitelighet er jevnaldrende med den om svigermoren. Og i den sinnsstemningen lot han seg forlede til å gå enno lengre:

— Den skepsis du der gir uttrykk for, skal du nok bli kureret for i morgen!

Høyås rev seg i håret der han satt. Var det virkelig mulig at...? Han tok opp igjen avisene. Men i de andre stod det ikke noe om det merkelige tilfellet med snøfallet. Bare en avis hade vært oppmerksom på det, men dets kriminalmedarbeider var øg kjent for å være skarpere enn de andre. En avis polemiserende endog mot det likefram absurde i at drapsmannen skulde ha regnet med snøfallet som en faktor av ytterst stor betydning. Hvis drapsmannen no også hadde fått den sjette sans, så det stygt ut! Nei, drapsmannen hadde ikke hatt den blekeste aning om det utrolige hellet som fulgte ham. For hell var det. Han hadde sloppet å etterlate seg fotspor i den fæle, sølete vegen opp til villaen. En helt ny oppkjøringsveg som ikke var planert enda, bare en elte av søle og leire etter gravingen. Slik leire på kalosjene eller støvlene hadde fulgt drapsmannen gjennom hele byen.

— Det kunde kanskje ikke være så

helt tilfeldig likevel, mumlet Høyås og knep det ene øyet sitt sammen. Han kjente seg igjen sterkt foruroliget. Han måtte tenke helt til bunns når han først hade absorbert denne idéen. Den lot seg ikke avvise mer. Tankene gled tilbake til samtalen. Og det slo ham no at den andre mannen ikke hadde latt samtalen dø bort med det som var sagt. Han hadde tvert imot tatt tråden opp, spunnet videre på den. Ja, no kunde han se det bedre: karen hadde vært interessert i å få detaljer om det kommende snøfallet:

— Du kan kanskje tidfeste det øg? sa han. Er vitenskapen din nådd så

ANDRE UTTRYKK —

Om vi med dagens forserte rytme søker litt andre uttrykk for energi og livslyst, er kjærligheten til svunne dagers tradisjoner like levende. Som når vi lar vårt gamle, ubrukelige sølv gjenoppstå i serien

arvesølv

TH. MARTHINSEN SØLVVAREFABRIKK
TØNSBERG

K.A.-SKOLEN

KORRESPONDANSE AKADEMIET

Solligaten 1, Oslo.

Fullstendig kurs i Realskole, Gymnas, Handel, Språk, Teknikk, Håndverk, Landbruk, Skogbruk, Hagebruk, Forfatterskap, Journalistikk, Tegning, Maling, Musikk, Navigasjon, Motorlære, Sykepleie, Orientering - bruk av kart og kompass o.m.a.

Mot innsending av denne annonsekupong får De fullstendig plan. Samtidig får De gratis

NORSK YRKESLEKSIKON

med oppgave over utdannelse til mange hundre forskjellige stillinger. Vedlegg 20 øre til porto.

Navn:

Adresse:

KLIPP UT

M.F. A. 13

Når får Oslo sitt sportspalass?

Selv om Oslo er kjent for å ha verdens hurtigste friidrettsbane, og om vinteren kan oppvise bedre skøyte-tider enn andre hovedsteder rundt om i Europa, er det likevel noe som mangler for at Oslo skal bli den idretts-byen den har betingelser for å bli: Et sportspalass.

Når det kommer til stykket, har vi ikke et eneste sted hvor vi kan avholde større innendørsarrangementer, og det må vel nesten betegnes som skam at ikke vinter-sportsens ledende land har et lokale hvor kunsthopp og ishockey kan dyrkes på alle årstider.

Våre glimrende skøyteløpere og kunsthoppere har alltid måttet dra utenlands for å kunne trene, — de korte vintermånedene her i Norge var ikke tilstrekkelig hvis man skulde gjøre seg håp om å holde konkurrentene på tilstrekkelig avstand.

Men det er ikke bare vinteridrettens folk som trenger et større sportspalass. Også bokserne, bryterne, tennis-spillerne og friidrettsfolkene trenger et lokale som er såpass stort at man uten risiko kan arrangere store in-ternasjonale stevner.

Selv om planene om et slikt sportspalass har vært oppe gjentagende ganger før krigen, ble det bestandig med planene. Våre idrettsmyndigheter i dag har imidlertid tatt opp saken på ny og drøftet det nødvendige, slik at arbeidet kan begynnes når krigen er over og tiden igjen tillater bygging. Etter alt å dømme vil utgiftene bli betalt av stat og kommune i fellesskap. Beliggenheten er ikke det minst viktige for et slikt lokale. Det er inn-lysende at det av hensyn til så vel idrettsfolkene som publikum må ligge mest mulig sentralt. Men samtidig må det ligge slik til at det kan ta imot et stort publi-kumsinnrykk uten at det virker forstyrrende på tra-fikken. De økonomiske hensyn kan man heller ikke sette ut av betraktning, og da foreløbige undersøkelser har vist at en såpass stort tomt midt i sentrum vil komme til å koste nærmere 10 millioner kroner, er det mest sann-synlig at Oslos kommende sportspalass vil bli liggende i byens utkant.

Montanus.

langt no da? Og så smilte han spydig og lurte på om det ble klokken 18 eller 19. Klokken 18 hadde han sagt, ja! Og dette viste seg no å være akkurat det skjebnesvangre tidspunktet. I minutt-ene etter kl. 18 var et menneske blitt drept på en kynisk og kaldblodig måte.

Høyås hadde tatt utfordringen ro-lig og sagt:

— Nei, noe klokkeslett kan du ikke få. Men jeg kan si deg så mye at lav-

trykket der ute vil være over Oslo og Østlandet og omsettes i snø utpå ettermiddagen eller kvelden!

— Ja, det skal bli deilig med en tur i det frie, hadde så den andre sagt ganske ubekymret. Det var da helt umulig å tenke seg at . . . ?

Nei! Det var det det ikke var! No stod det her i avisen svart på hvitt. Da den siste replikken var falt, hadde de tatt avskjed. Han selv hadde gått like på toget. Etterpå satt han der og angret det. Men sånn som han angret n o. Det var rent pinefullt.

Det stod der i avisen og ble til en anklage mot ham. Han prøvde å slå det vekk, men det gikk ikke. Den eneste gang i sitt liv han hadde vært indiskret — skulde det virkelig ha fått så katastrofale følger? Satt han ikke her og malte en viss mann på veggen?

Eller: for å stille problemet nåde-løst klart opp, så det ikke var noe smutthull: hadde han med tåpelighe-ten sin animert en mann til å drepe en annen? Om han selv hadde sittet i en jury, vilde han ha svart nei, for så vidt som planen om drapet selv-sagt måtte vært klar før. Men det lot seg tenke at den lille opplysningen hans — en opplysning ingen andre hadde kunnet gi mannen — hadde fått planen til å bli moden for realisasjon straks.

— Nei! nei! ropte det inne i ham, no er du på avveger. Du sitter da fak-tisk her og plager deg med unødige

engstelse, for ikke å snakke om at du ut av løse luften har komponert en drapsmann i en mann som umulig kunde gjøre noe slikt.

Rådwill grep han etter avisen igjen. Men var samstundes klar over at det var sant nok: «Drapsmannen forstod sikkert ikke selv hvilket utrolig hell han hadde.»

Jo, han forstod det! sa Høyås til seg selv, han forstod det svært godt, fordi jeg hadde fortalt ham dagen før at et slikt hell kunde han gjøre regning med.

Det står ikke til å nekte: Jeg la med den opplysningen min til rette grunnlaget for hele planen hans. Det slo ham med forferdelse, men jo mer han tenkte over det, jo sannsynligere forekom det ham. Det var ikke den andre heller som hadde begynt på det, det var ham selv som hadde sagt det. Nei, stopp! Sannelig var det ikke mannen som hadde tatt initiativet til at samtalen kom til å dreie seg om vær. Kanskje han hadde gått med den tanken å ta Strøm av dage i noen tid. Så hadde han truffet Høyås, og det hadde slått ham at han skulde orientere seg om været for morgen-dagen. Og så hadde han faktisk gan-ske behendig penset samtalen i den ønskede retning med klagen sin over mørketiden og elendigheten i gatene. Og Høyås hadde hoppet på limpinnen.

Martin Høyås var en ytterst sam-vittighetsfull mann. No da det var

(Fortsatt side 26.)

Skarpskudd kam'rat —

Ja, jeg behøver bare å være litt kvinnelig og sånn jeg, så gjør solen resten . . . Det er visst ordentlig mye Paris i sånn sol-på-streeten midt-på-dagen dere. Og mye FLUSH også!

Kristian Elster d. y.: „Fortællinger“

Av Odd-Stein Anderssen.

Kristian Elster.

Kristian Elsters første bok, en liten samling «Fortællinger», kom ut i 1907, og allerede tidspunktet er ganske spennende, for 1907 skulde vise seg å bli et av de mest bemerkelsesverdige år i norsk litteraturhistorie. Da hender det plutselig noe — resultatene av den sterke politiske og kulturelle selvstendighetskamp begynner å ta form. Samtidig med Elster debuterer Sigrid Undset, Olav Duun, Herman Wildenvey og Johan Falkberget, alle sammen store navn i vår moderne litteratur, to av dem til og med de aller største, den ene — Sigrid Undset — skulde senere få nobelprisen, og vi kunde nesten ta med den andre som nobelprisvinner også, for Olav Duun burde jo fått den, om alt gikk riktig til i denne verden.

Flottene og farligere følge ut i verden kunde Elster ikke pådratt seg, og han — som åpnert med fire stillferdige og ordinære noveller — ble straks hengende litt etter i starten. Det var ikke noe godt omen, og Elster har aldri siden greid å innhente forspranget og rekke opp på høyde med sine samtidige, i det minste ikke som dikter. Men de små fortellingene kom ikke desto mindre til å innlede et langt og harmonisk forfatterskap, preget av kultur og toleranse, en samvittighetsfull skribentgjerning hvis betydning og dimensjoner ufortjent sjelden faller dem inn som daglig befarer seg med litteratur og som derfor burde vite hvor meget de skylder Kristian Elster — både forfatteren og kritikeren. «Min bror Harris», Elsters to essaysamlinger, og hans store litteraturhistorie er stående verdier i vår kultur.

I årene omkring debuten var Kristian Elster ivrig opptatt av sosiale og politiske spørsmål og deltok gjerne i Studentersamfundets diskusjoner, men disse interessene finner vi ingen spor av i debutfortellingene. Elsters sosiale meninger er først blitt omformet til litterært stoff senere, og er da rettingsbestemmende for mange av hans romaner. «Fortællinger» har ingen bestemt, bred oppgave og er ikke noe aggressivt innlegg i dagens meningsutveksling, som «Fru Martha Oulie», Sigrid Undsets første bok. Det karakteristiske ved tiden merker vi ikke så meget til, bare i små glimt hvor slike spørsmål som skilsmisse og større frihet i det erotiske liv streifes i farten. Både i stoff og tone er det mer av nitti-årene enn av det nye århundre. Det kan virke som om fortellingene

er skrevet flere år før de kom ut — kanskje har Elster hatt dem liggende i skuffen da han enno var dommerfullmektig i Mandal.

På oss virker boken fjern — det er en annen tids mennesker det er tale om, og de var vel litt foreldet allerede i 1907. Problemet i novellen «Maaneskinsnætter», hører hjemme i Bjørnsons generasjon, ikke i Elsters; og ekteskapsvanskelighetene i fortellingen «Tilly» bærer ikke så meget preg av dette århundre — det er et romantisert poeng som Elster frykter for å slippe løs i sin fulle konsekvens. Hvor meget djervere Sigrid Undset tok på tingene! Hun visste beskjed om sanneligheten, at det er naturkrefter som det ikke er så lett å holde i tømme når de først får makt.

Det virker som om Kristian Elster helst vil komme unna ansvaret for de lidenskaper han med så stor forsiktighet provoserer — det ulmer litt i problemene, mer blir det ikke ut av det. På det avgjørende punkt trekker Elsters helter seg tilbake, de har ikke mot nok i forhold til sine instinkter. De er usikre på seg selv og stoler ikke på sine fornemmelser, som ektemannen i «Tilly», og de tør ikke foretrekke virkeligheten for dagdrømmene, som den unge piken i «Maaneskinsnætter» og den unge mannen i «En vestlandsdrøm».

Elsters grep på motivene er så løst at de knapt kan ha vært det vesentlige for ham. Han har isteden vært ute etter stemningen omkring dem. Stemningen er det avgjørende element, og den er henlagt til de unge hjertesom banker så heftig og som er så engstelige, og naturskildringene og naturgleden, som er de fine kvaliteter i denne boken, er ganske fortryllet av hemmelig og håpløs forelskelse. Dette gjelder især den siste fortellingen som også er bokens beste, «En vestlandsdrøm». Den minner med all sin lyriske verdenssmerte om nyere bøker i vår litteratur av samme type, Sigurd Hoels «Ingenting», Omres «Intermezzo» og Andreas Eriksens «Efterpå gikk vi hjem», og der er også partier i den som fører tankene tilbake til forfatterens far, Kristian Elster den eldre.

Av og til tvinger Elster stemningen fram med litt for ekstatiske effekter, og da kommer det en snev av poetisk hysteri i språket som skjemmer og som ikke skulde vært der, for det har så lite med Kristian Elster å gjøre, han er jo ellers en nøktern mann.

Det skyldes dårlig innflytelse, litt antagelig fra Obstfelder og mest fra Ibsens patenterte symbolverden. I fortellingen «Knut Brenne» tales det billedlig om «havet» og «fjellet», helt på Ibsens manér, og den unge piken som dukker opp som et mystisk naturbarn fra havgapet, kalles «den hvide fugl», og hun er gjengitt på en fasong som minner om Ellida Wangel, «fruen fra havet».

«Knut Brenne» er bokens minst vellykkede fortelling, ødelagt av lånte suggestionsmidler og deklamatorisk i språkbildene: «Hjem fra festen nu, jeg føler dens glæde i mig som musik, det er havet som bruser i mig, og en hvid havfugl dirrer på skinnende vinger over min lykke — en sommernats skjære minut» osv. Knut Brenne er en posør, og det går ham som han fortjener. Hans store evner tror vi ikke på, ikke på hans følelser heller, og slett ikke på miljøet — her er det gått galt på alle hold for Elster, og det fikk han fordi han ikke kunde la Ibsen være.

Det vilde være ganske urettferdig å legge fortellingen «Knut Brenne» til norm for Elsters forfatterskap, men der er visse overdrivelser ved figuren som vi siden finner igjen i flere av Elsters bøker. Det er noe av bygdegeniet ved mange av hans personer — de er sant å si litt rare, litt karikerte, sånn som odelstrollet i «Bonde Veirskjæg» og som hele menasjeriet i «Arken». Skal vi tro på dem? Finnes det slike folk? Det gjør det sikkert, og det kan for så vidt også være det samme, men vi får oss ikke riktig til å tro på dem hos Elster, det er ikke levende, virkelige mennesker, men redskaper for Elsters sosiale og etiske intensjoner — de spreller på ordre. Når hverken «Bonde Veirskjæg» eller «Arken» er blitt de helt store romaner, kommer det nettopp av dette, og det er synd, for det er utmerkede partier i begge bøker, skildringer fra Oslo som vi nesten ikke har make til i vår litteratur, og i «Bonde Veirskjæg» er det noen moderne mennesker som griper så heftig og som vi siden husker med smerte — som om det var noen som skulde stå oss nær.

Jens von Bustenskjold

1. No led det til jonsøkk, og det var tiden at krøttera skulde på fjellet. I Myrengen hadde de gått og talt på seterflytning i flere dager, men den var blitt utsatt fordi Gelina hadde gikt i hofta: og heilt alene kunde ikke Myrenggubben få med seg buskapen. Men no led det så langt at no kunde ikke turen settes ut lenger. — Du får få me! deg Plassbakk-kallen, sa Gelina.

2. Hun hadde ikke før sagt det før den gamle hedningen sto i døren. — Hø, når en taler om sola, sa Myrenggubben. Vi sto nettopp og lurte på om du kunde bli med meg på setra med buskapen, Hallstein? — Jøss da, je har slikt slag og gjøra, svarte Plassbakk-kallen. En liten visitt opp til budelene skal riktig bli koselig. Gelina så kvast på ham, men den gamle hedningen less ikke vøre slikt.

3. — Så drar vi med det samme, sa Myrenggubben. De satte seg til bords og fikk seg litt føredugurd mens Gelina pakket nistesekken. De skulde ikke komme tilbake før dagen etter, så de løt ha med seg niste. Da de hadde spist, løste Gelina buskapen. Det var fem kyr, to fjorokser og et par kalver. — No jager dere på folkevis og itte sprenger dom, sa hun med det samme de dro.

4. Ingen av dem gad svare på slikt kjerringprat. Myrenggubben gikk foran med saltlomma og lokket, og den gamle hedningen steget etter med en lang svolk i hånden. — En löt ha litt og tukte med på vona om belsta skulde bli rebelske. Det var verst med kalvene som ikke hadde vært i fjellet før, men et rapp av svolken bragte dem fort på rett veg.

5. Det gikk bra helt til de kom opp på flatåsen. Da ble den ene av kuene oksevoll og begynte med alt slags spetakkel med de andre krøttera. — Ja, hun var til og med så frekk at hun hoppet opp på den intetanende Myrenggubben og vilde ta en liten ridetur på ham og. Det bar over ende horte i et myrhl, og gubben brukte en vederstyggelig kjæft. — Je trur du drep meg, ditt svin, gaulet han og slo henne i hodet med knyttneven.

6. Plassbakk-kallen skratllo så han måtte sette seg rett ned på en stein. — Dette var jamen eit fint prospektkort, sa han og slo seg på lårene. Den arme Myrenggubben fikk ikke av seg kyra før han fikk gitt henne et bra rapp over mulen med briskestaven. Sola rant av ham, og han var svart som en morian i ansiktet. — Tvi, en skulde fanken itte ha krøtter, svor han.

7. Etter dette gikk det bra en lang stund, og Myrenggubben fikk opp att humøret og begynte å synge. Han klemte i med Kjerringa med staven så det ljomet i haugene. Han gikk så smatt og gledet seg til de skulde nå fram på setra. Da skulde det bli en kaffeekvett og en god kvil i senga hennes Oline budele mens ho drev i fjøsset. Det skulde riktig bli en hugnadstund!

8. Men ingen skal prise dagen før sola går ned. Langt bortenfor en høgd lød der brått noen stygge brøl, og de to aldrende gjetergutter stirret spørrende på hverandre. — Hadde vi vært i Zulu, så hadde je trudd det var ei løve, sa Myrenggubben. — Ja, det lød neggu itte finere, svarte Plassbakk-kallen. Det brølte på ny, og det braket tungt borti ulendet. — Huff i jøskens dager, hå var detta da, tru?

9. Håret relste seg i nakken på dem begge to. — En okse så diger som et lite berg kom imot dem, og sint var den så det lyste glørødt av neseborene på den. — Jo, no er vi ferdige med det grøvste vi au, sa Myrenggubben og stirret livredd omkring seg. — Ja, no har vi nok sett Oladalen siste gongen, svarte Plassbakk-kallen. Her fantes det piskandausen ikke gjømsle for ei mus engang!

10. Med et illhervellig brøl kom oxen styrtende imot dem, og både Myrenggubben og Plassbakk-kallen la på sprang. Heldigvis sto der ei lita høyløe borte i myrkanten, og Plassbakk-kallen som var lengst til bens, nådde først borttil og svang seg opp på det låge taket. Verre var det med Myrenggubben som holdt på å få att kinket sitt i ryggen, men også han nådde helskinnet opp til Plassbakk-kallen.

11. Taket var nevertekt og så darlig at de rett som det var stakk benene gjennom, men likevel kom de seg opp på mønet hvor de satte seg skrevs over mønsastokken og pustet ut. — Her sitter vi og kan itte anna, flirte Plassbakk-kallen. Rundt omkring lød-veggen travet oxen og beljet og glømte olmt på dem. Det lyste mord ut av de røde øynene på den. No var det godt å sitte på et møne!

12. Da gikk oksestyggelset brått til åtak på den råtne løkoppen. Den rente hornene inn i veggen og rystet hele kaken fra hverandre som det skulde vært et korthus. De to på mønet slo armene kring stokken og klamret seg fast av alle livsens krefter. — Det blir nok siste reisa likevel, klynket Myrenggubben. Stokken knakk plutselig sammen, og de dølset rett ned foran oksemulen. Et sekund til no, så var de spiddet.

Solkongen i Versailles

(Fortsatt fra side 6.)

av med en lang lunte til stor jubel for familien!

Men han hadde sine sorger. Det var ikke rart med tannlægene i de dager, og tennene var et sørgelig kapittel. No var det sånn passe med rensligheten i det hele, ingen brydde seg om det luktet litt av hvert av dem, kongen hadde mistet alle tennene sine nokså tidlig, han hadde dertil et åpent sår i munnhulen som væsket og luktet, de påstod det var derfor hoffskikken ble at folk bøyd seg så dypt for ham når de skulde snakke med ham! Nå,

LÆR Å SPILLE

trekkspill riktig og korrekt etter noter pr. korrespondanse. For norsk, svensk eller pianospill. Kursene er utarbeidet etter helt moderne prinsipper. Ikke puss og kjedelige øvelser, men interessant, morsomt og lettfattelig, slik at eleven blir mer ivrig etter hvert som undervisningen skrider fram.

Kursus 1. For nybegynnere koster kr. 27,78.

Kursus 2. For de som tidligere har litt kjennskap til noter, kr. 33,30. I prisen er inkludert noter, skjemaer og alt undervisningsstoff.

Bestill det kursus som passer for Dem og send beløpet ved innmeldelsen, eller be om plan som sendes gratis. Oppgi system.

HENSCHIS TREKKSPILLSTUDIO

Boks 48, Hønefoss.

Sol og vann og vakker hud

kcin heldigvis godt forenes, bare man steller seg fornuftig og beskytter huden på rette måte. Vil man bli hurtig brun med lange solbad, bør man bruke NIVEA-ULTRA-krem. Velger man den fornuftigere måten - gradvis å venne huden til å tåle solen - gnir man den omhyggelig inn med NIVEA-krem.

med årene slapp han slå latterdøra opp og vise tannløysa, han fikk alvorlige ting å tenke på og ble tidlig gammel. Han var alltid kongen som beveget seg med verdighet og age der han gikk, og spenstigheten satt i kroppen. Han var kjent som en praktfull rytter og en god danser, det var ting damene satte pris på, og Ludvig visste å sjarmere damene som menneske, ikke bare som konge. Han satte sin ære i det, at de likte ham for hans egen skyld og ikke for hans høye stilling.

Det var tatt til med giftblanderi i Paris uti syttiårene, og dette skaket hoffet veldig opp. Ludvig måtte lage harde lover for å rydde opp i uvesenet, slikt er aldri hyggelig. Retten gikk sin gang helt til det kom opp at madame de Montespan selv hadde vært borti giftblanderskene, da måtte han oppløse domstolen. Det var ting selv han ikke tålte kom ut blant folk.

Ludvig dro så smått på årene, selv om han enda var i sin manndoms beste kraft. Han hadde mistet sin dronning, Maria Theresia var død i 1683, madame de Montespan hadde ikke lengre noen stjerne hos ham, og han søkte ro og hygge, fortrolighet og skryt. Det fikk han hos en kvinne som skulde bli den nye dronning, en enke som het Scarron, eller madame de Maintenon. Hun var en klok dame som i sin tid hadde vært gift med en dikter, riktig en bohém, hvis en kan snakke om det den gangen, men etter hans død kom hun etter forskjellige videreverdigheter til hoffet som lærerinne for kongebarna. Det var de Montespan som fikk henne til å ta jobben, lite ante hun da at den nye lærerinnen skulde kaste henne selv ut av Ludvigs liv og bli dronning av Frankrike. Det ble naturligvis bestyrrelse i hoffet, men kongen var fast bestemt og gav seg ikke. Fru dikteren ble hans kone, og hun ble en fredelig dronning på hans eldre dager. I 1686 var han syk, og det var vanskelig å bli klok på sykdommen for lægene hans. Til sist fant de det var en fistel, men de visste ikke hvordan denne skulde behandles. De vedtok da å kalle en del fistelpasienter til Versailles og gjorde all slags eksperimenter med dem. De prøvde med årelating, omslag, salve og massasje, lægene og kvaksalverne strevde alt de kunde, men ingen av pasientene ble bra. De ble sendt på badekurer, og all slags rart ble foretatt, men ingenting hjalp. De foreslo så operasjon av den kongelige fiste-

len. Men dr. Felix som skulde foreta operasjonen, måtte først vise han dugde, og atter ble pasientene kalt til slottet, så han fikk øve seg. Det gikk godt, kongen kom seg, og lægen fikk hundretusener i honorar, et gods osv. Det var ikke ende på stas, siden ble det mote å ta fistel, så folk ble operert for fistler om de aldri hadde hatt det! Ellers hadde han det godt med den nye dronningen, han koste seg og holdt ministermøte i soverommet hennes, og når ministrene var gått for natten, tok han seg et kvarter på nattmøblet hennes før de pratet videre. Dette var en besynderlig form for kongelig finhet, men ingen tok seg nær av det den gang! Da Ludvig var god etter operasjonen, stod hele landet på ende med takkefester til Gud og paven for helbredelsen, og på en klosteskole som madame hadde fått i stand, holdt de fest for ham en dag han besøkte skolen sammen med de Maintenon. Der hadde de laget en vise som het «Dieu sauve le roi», og det sies at en engelskmann som hørte sangen og melodien, ble så glad i den at han tok melodien og ordene med over Kanalen, der den i kort tid ble kjent og elsket og nasjonalsang. Hvis dette er sant, skal altså «God save the King», Englands nasjonalsang, skrive seg fra Ludvig den 14.s fistel...

På sine eldre dager ble det mange skuffelser for solkongen. Visst bygde han enda, og Frankrike blomstret, men krigene gikk ikke så godt, skatene var drøye og folketallet sank. Han hadde tull med familien, og det var ikke alltid så greit å holde seg på høyden, ivrig og opptatt som han alltid var. Han døde 1. september 1715, en søndagsettermiddag, etter en hard døds Kamp. Bare et par tjenere var til stede, Madame hadde forlatt slottet fredagen før, hun vilde ikke utsette seg for fornærmelsene etter at kongen var død. En av kammertjenerne fortalte henne om hans siste timer. Han sa: — Madame, jeg så kongen dø som en helgen og en helt.

Ingen øvde slik innvirkning på samtiden som solkongen, hans hoff ble glanshoffet i Europa, hans bygninger står enda som de veldigste minner om Frankrikes storhet, og fransk språk ble det diplomatiske mål for hele verden, og er det enda. Fransk ånd, fransk kunst, fransk stil vilde sannsynligvis aldri blitt det det er uten ham, mannen «med stoff i seg til fire konger», som det het om ham av samtiden.

«Boken om min venn»

(Fortsatt fra 2nen omslagsside.)

én side uten å ødelegge alt det andre. Bevisene var bygd det ene på det andre og gikk sikkerlig mot et endelig bevis for at det onde er livets mening og at, om livet er en kvantitet, kan man slutte med matematisk sikkerhet at det fantes ikke noe verre til enn livet her på jorden.

Bogus hadde ikke begått den dårskap å gifte seg. Han bodde alene i sit lille hus med en gammel husbestyrerinne som het Kat. dvs. Katarina, og som han kalte Clausentina fordi hun var fra Southampton.

Filosofens søster, hvis ånd var mindre opphøyet enn brorens, hadde gjort dårskap etter dårskap, elsket en tøyhandler fra City, giftet seg med denne kjøpmann og satt i verden en liten pike som het Jessy.

Hennes siste dårskap var å dø etter ti års ekteskap og således forvalde kjøpmannens død, da han ikke greide å overleve henne. Bogus tok det forældreløse barn til seg, av medlidenshet, men også i håp om at det skulde gi ham gode eksempler på barns dårskaper.

Hun var da seks år. De første åtte dagene hun var hos den lærde, gråt hun og sa ingenting. Om morgenen den 9. dag sa hun til Bog:

— Jeg har sett mamma; hun var helt i hvitt, hun hadde blomster i kjolefanget. Hun strødde blomstene ut på sengen min, men jeg fant dem ikke igjen i dag tidlig. Gi meg de blomstene, vær så snill.

Bog noterte denne dårskap, men erkjente i kommentaren han gjorde til den at det var en uskyldig dårskap, og at det var noe yndig ved den.

Noen tid etter dette sa Jessy til Bog:

— Onkel Bog, du er gammel, du

er stygg, men jeg er glad i deg, og du må være glad i meg.

Bog grep sin penn, men etter å ha tenkt over at han ikke lenger så ung ut og at han aldri hadde vært pen, noterte han ikke ned barnets ord. Han sa bare:

— Hvorfor må jeg være glad i deg, Jessy?

— Fordi jeg er liten.

Er det sant, spurte Bog seg selv, er det sant at en må være glad i de små?

Vinteren gikk, og den var streng som svalene hadde spådd det. Bogus satt innhyllet i sin kappe med føttene mot kaminilden og forsøkte å omarbeide visse kapitler i sin avhandling. Men hver gang han greide å få overensstemmelse mellom sine nye erfaringer og teorien om den universelle ondskap, avbrøt Jessy hans tanker ved å bringe ham et krus godt øl eller bare ved å vise ham øynene sine og smilet sitt.

Da sommeren kom, gikk de to, onkelen og hans niese, turer på landet. Jessy tok med seg fra dem planter som han fortalte henne navnet på og som hun klassifiserte om kvelden etter deres forskjellige egenskaper. Hun viste på disse turene en redelig ånd og en fortryllende sjel. Så var det en kveld da hun satt ved bordet som var fullt av planter de hadde samlet inn i løpet av dagen, at hun sa til Bogus:

— No kan jeg navnet på alle de plantene du har vist meg, onkel Bog. Her er de som helbreder, og her er de som bringer trøst. Jeg vil gjemme på dem for alltid å kunne kjenne dem igjen og gjøre andre kjent med dem. Men jeg må ha en stor bok å presse dem i.

— Ta denne her, sa Bog.

Og han pekte på første bind av *De menneskelige Dårskaper*.

Når ett bind hadde fått en plante mellom hver side, tok de neste bind, og i løpet av tre sommere var den lærdes mesterverk blitt fullstendig forvandlet til et herbarium.

Nå, slik, vil kanskje den leser si som ikke kjenner Anatole France. Det er den slags solstrålefortellinger han presterte, den gamle mester. Det er derfor nødvendig å fortelle en historie til fra *«Le livre de mon ami»*. Den handler om Pierre Nogièrre som går på dukketeater med sin lille datter Suzanne. Det parisiske dukketeater *Guignol* har eldgamle tradisjoner, dets faste persongalleri har sin opprinnelse i den italienske folkelige maskekomedie. Her i Norge har vi intet av denne tradisjon og intet dukketeater. Vi er enno for unge som folk til å dyrke barnet i oss. Og det er synd. Jeg oversetter i utdrag:

«Da teppet gikk opp, så vi selveste Guignol komme fram. Jeg kjente ham; det var ham og ingen annen. Det store, fredelige ansiktet bar merker

etter gamle stokkeslag som hadde flatet nesen hans uten å forandre den elskverdige klokenskap i hans blikk og i hans smil.

Guignol så på oss med sine store dyne, og jeg ble straks inntatt av hans hjerterene frekthet, denne åpenbare sjelens enkelhet som gir lasten en uforanderlig uskyld.

Gringolet, sønnen hans, kom inn og skallet sin far i magen med naturlig ynde. Publikum ble ikke støtt, tvert imot — det brøt ut i latter. En slik introduksjon er et kunststykke. Og, hvis De ikke vet hvorfor denne brutalitet gjør seg, så skal jeg si Dem det: Guignol er tjener, kledd i livré. Gringolet, sønnen, er i arbeidsbluse.

Hjemmesnekkeren

spres stadig mer og mer ut over landet. 9. opplag. Innb. kr. 6,72.

Møbler og Hjemmesnekkeri

av arkitekt E. Lundbo gir en fortsatt beskrivelse av aktuelle snekkeroppgaver og forteller ellers om: heim, interiør og møbeloppgaver. Rikt illustrert og med gode møbeltegninger. Heftet kr. 7,88. Innb. kr. 8,40. I bokhandelen eller fra Hjemmesnekkerens Forlag, Høyanger.

BRUK DEN LYSE ÅRSTIDEN

i frihåndstegning og maling ute. Vår korrespondanseskole har spesialkurser for alt i tegning og maling. Landskjente lærere innestår for at undervisningen er den beste som kan skaffes på områdene. Eget lag også for yngre og helt uøvet. Og Reklamelære.

SPANGE'S

BREVKURSER — BOKS 2219 — OSLO

Send meg skolens illustrerte plan med elevarbeider. Svarporto legges ved.

Navn:

Adr.: M. 13.

burde De prøve om ikke Vibrafonen kan være Dem til hjelp. Dette høreapparat av rent sølv veier bare 3 gram og plasseres nesten usynlig i øregangen uten ledninger eller annet tilbehør. Avhandling i flere europeiske legemedisinskrift fastslår at Vibrafonen kan forbedre hørselen og fjerne øresus selv om den ikke hjelper i alle tilfelle.

Forlang brosjyre og prøvetilbud.

MEDISAN A/S H. Heyerdalsgt. 1
Telef. 12927, Oslo

Han krøsser ingen og lar seg ikke krøsse. Dette overtaket gjør at han kan mishandle sin far uten å støte mot god smak.

Det var dette lille frøken Suzanne forstod til fullkommenhet, og hennes vennskap for Gringolet ble ikke det minste mindre. Gringolet er i grunnen en sympatisk personasje. Han er liten og spinkel, mens hans ånd er full av hjelpekilder. Det er han som vinner på konstabelen. Seks år gammel har Suzanne sin mening klar om makthavernes agenter: hun er imot dem og ler når Pandore blir banket...

Men så oppstår det en konflikt mellom Guignol og Gringolet. Suzanne gir Gringolet rett. Jeg gir Guignol rett. Hør og døm: Guignol og Gringo-

let har lenge vært på farten for å trenge inn i en mystisk landsby som bare de har funnet, men som er full av farlige fiender om de blir oppdaget. Men denne landsbyen er bedre glemt enn Torneroses slott. Det er noe magi ved dette, stedet er bebodd av en trollmann som vokter en skatt. Den kan vinnes av en som består flere prøver, bare tanken på dem kan skremme vettet av en. Våre to farende svenner kommer inn i troll-landet med høyst forskjellig innstilling. Guignol er likeglad, han legger seg til å sove. Sønnen bebreider ham denne slapphet.

— Er det på denne måten, sier han til ham, at vi skal få tak i skatten vi er kommet for å røve?

Guignol svarer:

— Finnes det noen skatt så verdifull som søvn?

Jeg nøt dette svaret. Jeg ser i Guignol en vismann som har gjennomskuet tomheten i alt og som lenges etter hvilen som mot det eneste gode etter denne verdens syndige og ufruktbare opphisselser. Men lille Suzanne synes han er en slubbert som sover når han ikke skal og derved går glipp av de goder som han er kommet for å hente, kanskje store goder: edelstener, kaker og blomster. Hun priser Gringolet for hans iver etter å erobre disse storartede skatter.

Prøvelsene, har jeg alt fortalt, er forferdelige. Han må kjempe mot en krokodille og drepe Djevelen. Jeg sa til Suzanne:

— Lille Suzanne, der er Djevelen! Hun svarte meg:

— Han der? Det er en neger!

Dette svar, gjennomtrengt av rasjonalisme, gjorde meg nedslått. Men jeg overvar med interesse kampen mellom Djevelen og Gringolet. En fryktelig kamp som endte med Djevelens død. Gringolet drepte Djevelen!

Oppriktig talt, den slags ting er ikke bra, og jeg forstår at de tilskuere som var mer spiritualistiske enn frøken Suzanne, var uberørte og endog en smule forskrekket. Djevelen er død, farvel o synd! Kanskje skjønnheten, denne Djevelens forbundsfele, gikk sin veg med ham? Kanskje skal vi ikke lenger få se de blomstene som beruser oss og de dýnene som vi går i døden for? Men hva skal det da bli av oss i denne verden? Har vi enno den utveg å være dydige? Jeg tviler på det. Gringolet har ikke vært tilstrekkelig oppmerksom på at forutsetningen for det gode er det onde, og hvis man ikke lenger har Djevelen å kjempe mot, blir helgenene like arbeidsløse som synderne. Man vil komme til å kjede seg til døde. Jeg sier Dem at ved å drepe Djevelen har Gringolet begått en slem uforsiktighet.

Polichinelle er kommet ut på scenen og bukket, teppet er falt, småguttene og småpikene går ut — jeg blir sittende i tanker. Frøken Suzanne

som ser at jeg er tankefull, tror at jeg er trist. Hun generaliserer denne tanke slik at hun mener at de som tenker er ulykkelige. Det er med yndig medlidenhet at hun tar hånden min og spør hvorfor jeg sørger.

Jeg tilstår for henne at jeg er bekymret over at Gringolet har drept Djevelen.

Da legger hun armene om halsen på meg og hvisker inn i øret mitt:

— Jeg skal si deg en ting: Gringolet har nok drept negeren, men han har ikke drept ham for godt.

Disse ord trøster meg; jeg sier til meg selv at Djevelen ikke er død, og vi går tilfredse heim.

Barnets blomster i filosofens mis-trøstige verk, barnets visshet om at Djevelen ikke er drept for godt. Kan en gåtefull ting forklares tydeligere? Står vi ikke her ved løsningen av det uløselige spørsmål: Hva er det som gjør Anatole France til den store sjarmør, og hvorfor fortrylles vi av alt han har skrevet?

Storrengejering
snart!!

TOMTE-SKUR
gjør det rent

Velg!

FinnS oversiktlig fargekart viser 38 gode muligheter. La fargehandleren hjelpe Dem å velge riktig

finns
HJEMMEFARGER

FABRIKANT: FINN HVISTENDAHL, OSLO

A/s C. BROSE

Pilestredet 9, Oslo. Tlf. 10717, 11341

Kirurgiske
instrumenter,
kunstige lemmer,
sykepleierartikler.

Skriv i dag

etter jubileumsårets skoleplan,
studiehandboka for «N. K. S. Realskole
og gymnas» og andre opplysninger.

Navn:

Adr.: M. F. A.

NORGES STØRSTE OG ELDSTE BREVKOLE

NORSK KORRESPONDANSESKOLE

Øvre Vøllgt. 13, Oslo • Postgirokonto 8010 • Grunnlagt 1914

Jægermarsjen

(Fortsatt fra side 10.)

små, blåfrosne piker hadde sett forskrekket opp på ham.

Samme kveld hadde han sittet i teatret sammen med Agnete. Det var visst et stykke av Scribe, han husket det ikke lenger. Men han husket at Agnete midt i en akt hadde ymtet noe om sjokolade, og at han med en bitter, boblende, spent, ja, rent ut sagt hevnjerrig følelse hadde sett det siste (det koniske) stykke av den gamle gaselle-kones sjokoladestrimmel forsvinne ned gjennom halsen på Agnete. Hun gren litt på nesen da hun kjente det bare var alminnelig simpel kokesjokolade, men det gikk ned!

Og denne hevnjerrige følelse, lysten til å ta igjen både for sine egne forsedelser og på vegne av samfunnet andre ulykkelige, hadde ligget mørk og tung over ham også da han fulgte Agnete heim om kvelden. Agnete var det som var skyld i det! Agnete som han elsket så hårdt og vondt, uten at han kunde forstå grunnen til at han elsket henne!

Halvt hadde han bedt, og halvt hadde han truet. Og til slutt hadde hun nølende gått med på at de skulde legge vegen over kirkegården. Hvor de første gang hadde kysset hverandre. Bak kirken hadde de gått, ned svingene som Lundamo no hadde gått for noen få minutter siden, forbi de samme gravmonumentene, under de samme poplene; og her, ved denne selvsamme steinbenk hvor han no satt og forsøkte å holde steinkulden ute fra sin gamle, visne kropp ved hjelp av den Hellige Skrift, hadde han voldtatt Agnete. Vold var det, for hun hadde ikke villet det, og selv hadde han villet det heftig og ubønnhørlig, ikke av kjærlighet, men av en het lengsel etter å seire over henne. Og over det andre. Seire avgjørende.

De hadde kommet ut av kirkegården på den annen side. Hun hadde ikke villet holde ham i armen. Og mens han gikk der i gaten og forsøkte å stille stormen i sitt opprørte indre, hadde noen syngende gutter innhentet dem. De sang «Jægermarsjen».

Først etter teksten: «Å, Anne-Marie, ser du guttene, du», men så, da de var kommet tett innpå, hadde han gradvis oppfattet at teksten var blitt en annen og mer improvisert: «Å, gjenta har masse

snø på ryggen, ja, du, å gjenta har masse snø på ryggen, ja, du, å gjenta har masse snø på ryggen, ja, du, å gjenta har masse — —»

Da hadde han sprunget på dem som et vilt dyr, hadde fått tak i noen og døpt dem så ettertrykkelig i snø at de ikke var til å kjenne igjen, og var blitt stående og kaste snøball etter dem lenge, mens raseriet jog som ilinger gjennom kroppen på ham.

Da han skulde snu seg for å se etter Agnete, var hun nesten forsvunnet langt borte i gaten. Han nådde henne ikke igjen, og det siste han så av henne var den store, hvite snøflekken på ryggen av den svarte kåpen hennes.

Det var overhodet det siste han så av henne, for dagen etter, på skolen, var det kommet melding om at hun skulde slutte på Kate-dralskolen og dra til Sveits for å begynne på pensjonatskole der.

Og siden —? Siden hadde livet fart så urolig med ham og lat ham få så liten fritid at han ikke hadde fått anledning til å undersøke nærmere hvordan det var gått med henne.

Gamle Luḡdamo følte plutselig en stikkende smerte i korsryggen. Det skulde vel aldri være lumbagoen som kom tilbake? Og han som hadde vært så bra i lange tider no. Forresten var det da også galskap — —. Han reiste seg, krøket seg forsiktig opp fra steinbenken og følte med hånden etter om han kanskje skulde ha glidd fra bibelen og ned på den fuktige steinen. Forskrekket kjente han at bladene var blitt krøllet, og at boken var blitt dratt skjev på grunn av hans vekt. I mørket forsøkte han å glatte bladene forsiktig ut (han var overtroisk sånn), og begynte å gå svingene oppover igjen. Han lukket bibelen, og trakk på seg sine tykke, forete hansker.

Men kulden satt dypt i kroppen på ham no. Det kjente han tydelig. Og ute på gaten forsøkte han å sette farten opp, men det knirket for faretruende i de gamle kneleddene hans. Tro om Karen kunde greie å skaffe ham en god, skåldende het solbærsaft-toddy på hotellet Heldigvis hadde han vært klok nok til å ta med seg de fire katteskinne som alltid pleide hjelpe mot lumbago.

Karen, ja. Hva var det han hadde gått og tenkt på for en stund siden? Jo visst, ja. Denne «fru» Einarson hjemme til hotellet som han måtte snakke til Karen om. Og om hennes mann også, forresten. Han lot ikke til å være noe særlig moralsk papir, han heller. Sannelig vilde han advare Karen, jo så sannelig vilde han advare henne. De var ham litt for løse på tråden, disse Einarsons. De andre også, forresten.

BREVSKOLEN
FOR HANDEL OG BEDRIFTSØKONOMI

Ole Vigs gt. 1. Oslo. Telef. 13531.
Spesialscole for handelsutdannelse.
Elever mottas til enhver tid til:
KURS I HANDELSBREVFAGENE
FORB. KURS TIL HANDELSFAGPRØVEN
KURS I BEDRIFTSØKONOMI
SPESIALKURS I handelsfag

Moderate priser. Plan gratis.
20 års erfaring fra praktisk virke
8 års undervisningspraksis.

Kort- og tryllekunster

Ved hjelp av denne bok kan enhver som vil vekke jubel i selskaper, lære å utføre 40 kort- og tryllekunster. Illustrert. Pris kr. 2,48 + porto mot postoppkrav. Skriv tydelig navn og adresse.

J. W. Wettergreen, Torvet 12, Avd. C, Oslo

Han kjenner den alt

Å ja, det er det fine, bløte pudderet som kjennes så deilig og kjølig. Det er jo også bruken av Nivea barnepudder som skylder den sunde, sterke huden sin. Det har spart ham for mange plager. Nivea barnepudder er overfett og inneholder det hudpleiende Eucerit.

NIVEA Barnepudder

CP 858

SPORSNØ — UTEN SPOR

(Fortsatt fra side 18.)

gjort, stod det helt klart for ham hvilke følger denne indiskresjonen kunde få for hans stilling. Vel, han fikk ta den støyten som kom. Men burde han ikke rådføre seg med direktøren på Meteorologisk Institutt, sin nærmeste overordnede? Det vilde være pinlig om det ble altfor kjent at en slik institusjon hadde medarbeidere en ikke kunde stole på. Vel, han skulde ta sin støyt. Men den andre skulde også vite at en ikke ustraffet trakk en hederlig kar ved nesen på en slik måte. Han vilde gå til politiet, gjengi sam-

Tålmodig, tålmodig, mine damer og herrer. — Ingen kommer forbi at hun bruker

**Drømmen
kan bli
virkelighet!**

Om det er tilskjæring og søm, tegning, norsk, språk, regning eller andre fag. De er interessert i, så kan Astra hjelpe Dem. Skriv idag etter skoleplanen som sendes fritt.

ASTRA BREVSKOLE

BOKS 2008, OSLO

talen og høre om de tilla den noen betydning. Og det måtte de vel gjøre?

Han reiste seg og tok etter hatt og frakk. Men så satte han seg igjen, angrepet av en hel sveit av sterke anfektelser:

— Men det behøver da ikke absolutt å være ham! Fordi om jeg har gjort en dumhet, skal jeg da ikke starte en ny! Du har ikke noe som helst bevis mot mannen, og nettopp fordi du er fagmann, overdriver du sikkert betydningen av denne samtalen med ham.

No ja. Men avisene hadde pekt på det. Og en annen tanke meldte seg ilsoomt:

— Det behøver ikke å være ham. Det er så. Han kan selvsagt ha vært like løsmunnet som du og ha sagt det videre til en annen. Men derfor er du like fullt ansvarlig for det du har sagt, så en strengt dømmende røst i hans indre. Han lente seg tilbake i sofaen, drakk den kalde kaffeskvetten og fortsatte tankegangen sin. Han måtte no fram til en konklusjon. Men uvilkarlig svinget tankene no i retning av selvforsvar: Hvorfor skulde jeg være så dum. Men ingen behøver jo å få vite noe om det. Han andre tier nok stille, hvis det er slik som du tror. Tja, hvorfor i all verden skulde det forbannede værvarslet slå til så nøyaktig? Når folk no likevel hadde mistro til meteorologene, hvorfor skulde da faget få et slikt tillitsvotum på et sånt ubeleilig tidspunkt?

Nei, no fikk det være slutt. Han akkorderte med sin egen samvittighet. Han betalte, trakk på yttertøy og forlot restauranten. Ute ble den av anstrengt tenking hete pannen avkjølt av frisk luft. Det gjorde ham godt, og han ble straks mer nøktern:

— Jeg har gjort en dumhet og må vokte meg for en til. Jeg kan ikke løpe av sted til politiet på et så løst grunnlag hva denne mannen angår. Det er bare en fornuftig ting å gjøre. Jeg må ha fatt i denne mannen og spørre ham ut. Få visshet for enten han har sagt det videre eller ikke. Og så får vi se hvordan han reagerer på at jeg har tatt meg vårt samvær den gang slik ad notam.

Der var konklusjonen på den tunge tankekampen. Han tok noen lange skritt tvers over gaten. For der ved holdeplassen stod det akkurat en trikk som han så passerte den delen av byen der denne mannen bodde.

Han nådde trikken akkurat som den satte seg i gang. Han tok det for et godt varsel og pustet befridd ut.

(Forts.)

Kasseroller og kar. Speil-blanke og uten riper. Det greier De også idag med

REN OFIN

ALLE TIDERS SKUREPULVER

I Oslo fås mønstrene i vår ekspedisjon, St. Olavs gt. 3. — I Trondheim fås mønstrene i Bladsentralen, Krambodgt.

Mønsterkupong nr. 13

Skriv tydelig med blyant.

Jeg bestillerstk.

av mønster nr.

Navn:

Gate, nr.:

Poststed:

40 øre vedlagt, 2 tyvægres frimerker.

Mynter må ikke vedlegges. Bestillingene må sendes i lukket konvolutt og frankeres med vanlig brevporto.

De lesere som glemmer på magasinet og kvier seg for å makulere det ved å måtte klippe ut mønsterkupongen, kan skrive av mønsterbestillingen på et alminnelig brevark. Pass bare på at det riktige mønsternummer blir angitt.

Magasinet mønsteravdeling Boks 520, Oslo

Når De har lest dette magasin, så send det til Frontkjemperkontoret, Stortingsgt. 12, Oslo, som besørger det videregående til frontkjemperne.

Magasinet For Alle utgis av A/S Magasinet For Alle, St. Olavs gt. 3, Oslo. Postadresse: Boks 520. Erhvervsmessig utlån av bladet er forbudt. Kassadag hver tirsdag kl. 10—14. Telefoner: Ekspedisjon, kontor og annonseavdeling 13 462, redaksjon 16 287.

Trykt hos Emil Moestue A/S.